

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ПОПОВО
2024 – 2026 г.**

МАЙ 2024 г.

**ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ №89 ПО ПРОТОКОЛ №8/30.05.2024 г. НА ОБЩИНСКИ
СЪВЕТ - ПОПОВО**

СЪДЪРЖАНИЕ:

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)	3
1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1. Нормативни основания	4
1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на нормативната уредба	4
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ	6
2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024г.	6
2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие	7
2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП	9
2.4. Работа с деца с изявени дарби	11
2.5. Кариерното ориентиране на учениците	14
2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната Система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст	15
2.7. Други институции в общината	17
3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	18
4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ	18
5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	19
6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА	23
7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ	23
8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА	24

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
НЧ	Народно читалище
ОУ	Основно училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ПО	Приобщаващо образование
ПГ	Професионална гимназия
ПМС	Постановление на министерски съвет
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦПЛР-ОДК	Център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс
ЦНСТДБУ	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ОРЕС	Обучение от разстояние в електронна среда
ДП	Допълнителна подкрепа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В Закона за предучилищното и училищно образование се регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование. Определено е да бъдат осигурени условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, която да се осъществява от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена). Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

1.1. Нормативни основания

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Търговище е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМСН№232 от 20.10.2017 г.)

В основата на Областната стратегия стои Анализът на община Попово за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от ЗПУО, приет от Общинския съвет с Решение № 33, Протокол №4/24.01.2024 г.

Въз основа на утвърдената областната стратегия съгласувана с Решение №1 от Протокол №37/02.04.2024 г. на Областен съвет за развитие **Областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците на област Търговище 2024-2026 г.** се приема Общинската стратегия за личностно развитие на децата и учениците в Община Попово 2024 – 2026 г.

1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет и чрез него се гарантира прилагането на основополагащи принципи като:

- ориентираност към интереса, към мотивацията и към възможностите на детето и на ученика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики;
- хуманизъм и толерантност.

Законът за предучилищното и училищното образование и *Наредбата за приобщаващото образование* определят два вида подкрепа за личностно развитие - обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания след извършване на оценка на потребностите.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти. 2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО. 3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини). 4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. 5. Консултации по учебни предмети. 6. Кариерно ориентиране на учениците. 7. Занимания по интереси. 8. Библиотечно-информационно обслужване. 9. Грижа за здравето. 10. Осигуряване на общезитие. 11. Поощряване с морални и материални награди. 12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. 13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения. 14. Логопедична работа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Работа с дете и ученик по конкретен случай. 2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания. 3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти. 4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания. 5. Ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно Наредбата за приобщаващо образование допълнителната подкрепа е: <ul style="list-style-type: none"> ✓ краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение). ✓ дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Приобщаващото образование дава възможност за личностно развитие на всички деца и ученици, като им се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда.

Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на децата и учениците. (чл. 176, ал. 1, ал. 2 от ЗПУО и чл. 4, ал.

1 и ал. 2 от НПрО)

Важен принос за изпълнението на стратегията ще има стартираният през 2024 г. Проект **BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“**, който се реализира по Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Проектът е с продължителност 60 месеца, не по-късно от 31.12.2027 година.

Дейност 1. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, вкл. нови в системата учители за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и обучения на непедagogическия персонал, вкл. образователни медиатори и социални работници за подпомагане на обучението, в съответствие с одобрени програми за професионалното и кариерното им развитие

Дейност 2. Интензивна работа с родители на ниво училище за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното им участие в образователния процес

Дейност 3. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби за трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 4. Допълнителни обучения за обща подкрепа за достъп и трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 5. Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).

Съгласно чл. 188 от ЗПУО и чл. 70 от НПрО допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024 г.

Към момента на изготвяне на стратегията в община Попово съществуват следните образователни институции:

- **9 основни училища** - ОУ „Н. Й. Вапцаров“, град Попово, ОУ „Любен Каравелов“, град Попово, ОУ „Св. Климент Охридски“, град Попово, ОУ „Отец Паисий“, с.

Водица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Зараево, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Христо Ботев“, с. Садина, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен и ОУ „Васил Левски“, с. Славяново;

- **1 Профилирана гимназия** - ПГ „Христо Ботев“, град Попово;
- **2 Професионални гимназии** – ПГТЛП гр. Попово и ПГСС „Никола Пушкарров, гр. Попово;
- **4 детски градини:** ДГ „Лястовичка“, град Попово, ДГ „Слънце“, град Попово, ДГ „Здравец“, град Попово и ДГ „Зарайск“, с. Зараево с изнесени групи в с. Водица, с. Глогинка, с. Ломци, с. Ковачевец, с. Светлен, с. Славяново.

2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището и се осигурява от постъпването на детето в детската градина или в училището съобразно индивидуалните му потребности.

С направените промени на нормативните актове, отнасящи се до приобщаващото образование, се откриха възможности от образователните институции за:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;
- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с интересите и заложбите им.

Акцентираща се върху провеждането на *занимания по интереси*, посредством които се подкрепя развитието на ключови компетентности, патриотично, гражданско, здравно, екологично и интеркултурно възпитание. Насърчават се иновациите и креативното мислене на децата и учениците.

Заниманията по интереси се организират приоритетно в тематичните направления: "Дигитална креативност", "Природни науки", "Математика", "Технологии", "Изкуства и култура", "Гражданско образование", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и "Спорт".

Приоритети на предстоящия стратегически период са превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение, обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

След направените промени в нормативните актове във фокуса на внимание ще бъде нова категория деца, а именно необхванатите четиригодишни, които никога не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина, като по общини предстои

перманентно да се актуализира статусът им. Община Попово въведе задължителната подготовка за четиригодишните деца от 31.12.2020 г.

Допълнителното обучение по учебни предмети може да бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини, за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.

През следващия период, при поява на епидемична или друга кризисна обстановка, обучението ще се осъществява от разстояние в електронна среда (ОРЕС) при интензивно взаимодействие между образователните институции. За застрашените от отпадане и/или изоставящите в усвояването на учебното съдържание се предвиждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали, в това число и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства.

Потенциална възможност за разширяване обхвата на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е включването на образователните институции в разработването и участието в проекти.

Заниманията по интереси се осъществяват в организационно-педагогически форми (клубове/школи). Децата и учениците, посещаващи клубовете/школите са разпределени в групи по възраст и равнище на подготвеност.

Извънучилищните дейности се осъществяват в НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата, читалищата в общината и спортните клубове и осмислят свободното време на децата, учениците и младежите в направленията:

- Масов спорт;
- Изкуство.

Основни приоритети в работата са:

- свободен избор и достъп на вида, формата и начина на реализация на децата и учениците;
- удовлетворяване интересите и потребностите на децата в свободното им време;
- стимулиране творческата изява на децата чрез организиране на конкурси, състезания, изложби, концерти, спектакли, експедиции, игри и др.; такива дейности, където детето отива, водено от вътрешно убеждение и интереси;
- създаване на условия за участия в общински, областни, национални и международни конкурси, състезания, олимпиади, фестивали.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. В тези институции се обучават и подготвят повече от 500 деца в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца. Това са: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“ със 183 деца, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци. В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор,

акордеон, китара и поп и джаз пеене - 32 деца, Вокално студио „Модерато“- 9 участници, Клуб на твореца - 35 участници, кръжок „Изобразително изкуство“- 9 деца, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“- 130 деца.

Висококвалифицирани преподаватели помагат на всяко дете да развие своите дарби и заложби, както и да им дадат шанс да ги споделят със света. По трудния път на всяка личност да намери своето място в обществения живот, те работят за насърчаване талантите и съдейства за възпитанието им в дух на спортменство, хуманизъм, общочовешки добродетели. Стимулират интереса към спорта, като алтернатива на агресията и зависимостите.

На територията на Община Попово функционират 32 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развият своите интереси, способности и талант в самодейното танцово и музикално изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки.

Занимания по интереси се осъществяват в детски градини и училища на територията на цялата област по национални и европейски програми - „Заедно в изкуствата и спорта“, „Успех за теб“, „България - образователни маршрути“, „Хубаво е в детската градина“ и др., като са сформирани групи в различни направления, с цел развиване на интересите и способностите на подрастващите.

Предизвикателства:

- Подобряване на материалните бази съобразно съвременните изисквания и осигуряване на условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес.

- Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места.

- Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти за работа по програма „Заедно в изкуствата и спорта“, с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления;

- Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца.

2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности СОП

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в общообразователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Учениците със специални образователни потребности, които се обучават в Община

Попово са 211 деца и ученици със СОП /155 в училища и 56 в детски градини/;

Обхват на децата и учениците по видове СОП:

Нарушено зрение	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множество увреждания	Специфични обучителни трудности	Езиково-говорни нарушения	Нарушения на социалната адаптация
3	4	32	3	88	65	16

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище е специализирано обслужващо звено, на което е възложено да осъществява дейностите по:

- организационно и/или методическо подпомагане;
- дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти;
- дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Материално-техническата база на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище включва три бази /в град Търговище, в град Попово и в град Омуртаг/, в които са обособени: зали за групова терапия /сензорна терапия, двигателна терапия, игротерапия, музикотерапия/; зали за ерготерапия /кинезитерапия, мултисензорна терапия, двигателна активност/; зали за самоподготовка и провеждане на обучения /смарт дъски и компютърен кът, кът за отдих и занимания по интереси/; монтесори кабинети; кабинети на логопеда и рехабилитатора на слуха и говора; кабинети за психологическа, невро- и биофийдбек терапия; кабинети за готварство и домакински умения. Всички зали и кабинети са модерно оборудвани и в тях се провеждат занятия от висококвалифицирани специалисти.

Предоставяната допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП, която провеждат специалистите от РЦПППО - област Търговище, включва:

- Осигуряване на методическа подкрепа за подобряване на инфраструктурата и изграждане на физическа приобщаваща среда в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на ранна диагностика и обхващане на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на обучения и семинари на педагогически и непдагогически специалисти;
- Методическо подпомагане на учители от училища и ДГ;

- Провеждане на информационни кампании за разясняване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността чрез предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Дейности по ефективна комуникация с родители на деца и ученици със СОП и тяхното участие в информационни кампании, семинари, тренинги, дни на отворени врати, обучения на родители;
- Привличане на семействата за активно участие в процеса на обучението. Формиране на родителски групи на деца със сходни проблеми и утвърждаване на ментори;
- Формиране на мобилни групи от специалисти за ерготерапия по домовете и подготвяне на родителите за котерапевти на децата си;
- Провеждане на терапевтични занимания на децата и учениците със СОП;
- Осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти за допълнителна подкрепа в училища и ДГ, които не могат да си осигурят такава;
- Участия на деца и ученици със СОП в тържества, празници, спортни и туристически мероприятия;
- Консултиране относно възможностите за професионално образование и реализация;
- Разработване и осигуряване на учебни помагала и пособия за деца и ученици със СОП;
- Конференции за популяризиране на работещи модели за предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Организиране на кръгли маси за споделяне на добри практики.

В голяма част от училищата и детските градини със значителен брой деца и ученици със специални образователни потребности (ДУСОП) на ресурсно подпомагане са обособени и оборудвани ресурсни кабинети, осигурени са кабинети за работа на логопед и психолог. Общообразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Център за специална образователна подкрепа - град Търговище е обслужващо звено за обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности от подготвителна група до дванадесети клас.

Центърът осъществява диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици. Осигурява педагогическа и психологическа подкрепа и прилага програми за подкрепа и обучение на семействата на децата и учениците. В Центъра работят специални педагози, логопеди, психолог, специални педагози, психолог, арттерапевти и медицински специалист.

Центърът за специална образователна подкрепа - град Търговище разполага с богата материална база. Оборудвани са сензорна зала, зала за социални дейности, игротека (библиотека на играчките), логопедичен кабинет и кабинет на психолог, медицински кабинет, съвременни класни стаи, ученическо общежитие, открита и закрыта спортна база с детска площадка и просторна столова.

Учениците се обучават по индивидуални учебни програми по всички предмети и получават подготовка, съобразена с техните обучителни особености, възможности и

потребности.

Придобиват знания и умения за социална адаптация и професионална реализация. В процеса на обучение и възпитание водещи са формирането на положителни нагласи за възприемане на света, навици за самостоятелност, увереност и формиране на социални умения.

В този център се обучават 12 ученици от нашата община.

Шест училища в община Попово сами осъществяват допълнителната подкрепа. ОУ „Св. Климент Охридски“, гр. Попово, ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Попово, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен, ПГСС „Н. Пушкиров“, гр. Попово и ПГТЛП гр. Попово. В тях са назначени специалисти и са оборудвани кабинети за осъществяване специфичните учебни дейности.

В другите училища и детски градини допълнителната подкрепа се осъществява от специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище, филиалът в Попово. Общобразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Обезпеченост на образователната система със специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

Област Търговище, поради географското си положение (между Шуменския и Великотърновския университет), разполага с достатъчно дипломирани специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

2.4. Работа с деца с изяви дарби

Образователните и културни институции на територията на община Попово откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие, чрез реализиране на различни форми и програми за обучение. Работата с деца и ученици с изяви дарби се осъществява в училища, детски градини, читалища, школи, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др.

Наред със заниманията по интереси, на децата и учениците с изяви дарби се предоставя възможност за изява в конкурси, състезания и публични събития, организирани от местни образователни, спортни и културни институции.

В община Попово работата с талантливите и даровити деца в областите наука, изкуство и спорт се осъществява в училища, спортни клубове, НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата и читалищата в общината. В изброените институции се обучават повече от 500 деца, като дейностите са разнообразни и се актуализират всяка година, съгласно интересите на подрастващите.

Клубове и школи в община Попово: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци.

В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Попово функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор, акордеон, китара, поп и джаз пеене, Вокално студио

„Модерато“, Клуб на твореца, „Изобразително изкуство“, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“.

На територията на община Попово функционират 32 читалища, които също предоставят възможност на младите хора да развиват своите интереси, способности и талант. Над петстотин деца от общината са класирани в международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади.

С цел насърчаване на творческите заложби и потребности на подрастващите, Община Попово прилага мерки за специална закрила на деца с изяви дарби. Те се осъществяват съгласно Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби. Наредбата има за цел да подпомага ученици от VIII до XII клас, класирани до навършване на 18-годишна възраст на национален или международен конкурс, олимпиада или състезание:

- индивидуално на първо, второ или трето място на национален или на международен конкурс, олимпиада или състезание в областта на изкуствата и науката и отговаря на изискванията за съответна възраст и категория;

- в индивидуален спорт на първо, второ или трето място на олимпийски игри, световно първенство, европейско първенство, балканско първенство или индивидуално на първо място на финали на държавно индивидуално първенство или ученически игри;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове на олимпийски игри, световно, европейско или балканско първенство;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове от отбор, класиран на първо, второ или трето място на финали на държавно първенство или на финали на ученически игри,

живущи на територията на Община Попово.

Областите за кандидатстване са:

1. образование, наука и техника;
2. изкуство и култура;
3. спорт.

През 2023 г. по Наредбата са отпуснати 2 стипендии на обща стойност 3 240 лв.

Предизвикателства:

- Обезпеченост на образователната система със специалисти за оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца с изяви дарби;

- Обновяване на материалната база в институциите, работещи с деца с изяви дарби и осигуряване на съвременни условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес;

- Осигуряване на повече закрити пространства за занимания по спорт и сценични изкуства;

- Разширяване на възможностите за обучение на деца и ученици с изяви интереси в областта на инструменталното изкуство, театралното изкуство, литература, наука, технологии, спортовете волейбол, шахмат, бадминтон и др.

- Осигуряване на целенасочена продължаваща квалификация на специалистите,

работещи с деца с изявени дарби;

- Пълноценно сътрудничество между институциите, работещи с деца и ученици с изявени дарби, за постигане на пълен обхват и оказване подкрепа за личностното им развитие;

- Поощряване на участниците от колективните извънкласни форми, с морални и материални награди за постигнати високи резултати, наравно с индивидуалните такива.

2.5. Кариерното ориентиране на учениците

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация.

Обща и допълнителна подкрепа при преминаване в следваща степен на образование и избор на професия, и дейности по кариерно ориентиране в област Търговище, се осъществяват от ЦПЛР – ОДК Търговище. В институцията работят двама кариерни консултанти, с ученици от I до XII клас от всички видове училища, които предоставят актуална информация за:

- видовете подготовка в системата на средното и висшето образование;
- характеристиките на професиите, профилите и специалностите;
- потребностите и изискванията на пазара на труда.

Чрез дейностите по кариерно ориентиране учениците получават разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването им, изграждат представа за собствените си силни страни, интереси и предпочитания. Придобиват умения за формулиране на адекватни и устойчиви кариерни цели, за планиране и управление на личностното си израстване и реализация на пазара на труда. Формират ценности, лични приоритети и визия за развитие. Създават кариерен план за лично и професионално бъдеще, с определяне на краткосрочни и дългосрочни цели.

Кариерните консултанти към ЦПЛР - ОДК Търговище подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители и учителите, като предоставят информация, прилагат иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране. Формите, подбираните теми и ресурси са разработени от експерти на МОН в съответствие с Програмата за кариерно ориентиране на учениците в училищното образование.

В периода 2021-2023 г. са проведени индивидуални и групови дейности по кариерно ориентиране – анкети, обучения, тренинги, дискуссионни срещи и консултации за избор на образование и професия с общо 5800 ученици от всички степени на училищното образование в област Търговище.

- Брой училища, включени в дейности по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 35 училища от област Търговище;
- Брой ученици, преминали обучение по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 3237 ученици от област Търговище;

- Брой ученици от VII, X, XI и XII клас в област Търговище, включени в анкетни проучвания през периода 2021-2023 г. за проучване професионалните нагласи на учениците – 1754.

- Брой ученици от седмите класове в община Търговище, участвали в информационната кампания „Дни на средното образование“ през периода 2021-2023 г. – 809.

Кампанията предоставя възможност на учениците, завършващи седми клас, да получат подробна информация за приема през учебната 2023/2024г. на средните училища в община Търговище. Представени са всички професионални, профилирани и обединени училища на територията на общината.

Бъдещи цели:

- Изпълнение на дейности по кариерно ориентиране по проект BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“ на МОН, който се реализира по програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Дейност 5 „Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование“;

- Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното ориентиране на учениците;

- Разширяване на дейностите и организиране на форуми и обучения за преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

- Включване на дейности по кариерно ориентиране в лятната ваканционна програма на ЦПЛР - ОДК Търговище, за придобиване на разширени познания за различни професии от ранна детска възраст;

- Организиране на кампании по кариерно ориентиране - Дни на средното образование, Дни на висшето образование и др.

- Активно участие в „Регионална панорама на професионалното образование“ и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Отпадането от училище е отписването на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. Този процес е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

В изпълнение на разпоредбите на ПМС №100/08.06.2018 г. относно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст усилията приоритетно бяха насочени към:

- необхванатите 5-, 6- и 7- годишни деца и ученици, както и новоотпадналите 9-т, 10-т и 12-т годишни;

- след промените в нормативните актове по общини се актуализира статусът на

необхванатите 4-ри годишни деца, които не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст:

- интензивно взаимодействие от страна на РУО и отговорните институции по Механизма с образователните институции в условията на епидемична обстановка относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици;

- за застрашените от отпадане и/или повторно отпадане се провеждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали.

Актуални успешни практики с цел преодоляване на риска от отпадане:

- насърчаване на родители без образование за обучение в самостоятелна форма, което мотивира и техните деца да посещават училище;

- включване на децата/учениците в групи за занимания по интереси, в т.ч. по проекти;

- осигуряване на електронни устройства за нуждите на електронното обучение от разстояние;

- закупуване на дрехи, обувки и тетрадки и осигуряване на безплатна храна от детската градина/училището;

- осигуряване на средства за извършване на медицински изследвания на децата, за да бъдат записани в детската градина.

В изпълнение на дейностите по Механизма фокусът на работа приоритетно да бъде насочен към:

- предстоящите дейности за кандидатстване, класиране и приемане по държавен план-прием в осми клас на ученици в риск от отпадане;

- прилагане на мерки и действия за интервенция с цел преодоляване на проблемното поведение, като се отправят предложения до кмета на съответната община за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО.

Характерен проблем при включването на учениците, предимно от уязвимите етнически общности, в училищното образование е склонността им да отсъстват от редовните учебни часове без уважителни причини. РУО – Търговище има за цел да идентифицира факторите и причините за този негативен процес, като планира контролна дейност, чрез която се анализират данните и съотносимостта им към предприетите мерки. Контролът е и във връзка с проследяване и повишаване на резултатите на учениците.

Водещ регионален приоритет да бъде координацията и взаимодействието между отделните институции по Механизма с цел обсъждането на задълженията както за физическо участие, така и с осигуряване на специализирани превозни средства, консултиране, навременна информация за членовете на екипите за обхват и пр.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

2.7. Други институции в общината

Обществени съвети по социално подпомагане

Тези съвети са консултативни органи към общините за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация с държавни органи и доставчици на социални услуги за постигане целите на социалната политика.

Местните власти разработват и изпълняват мерки, подпомагащи социалното включване, като развиват социални услуги в ЦНСТДБУ, ЦНСТДМУ, ЦОП и ЦСРИ, както и програми за повишаване на родителския капацитет и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и ЦОП.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – гр. Попово

Капацитетът е 24 потребители като 19 от тях са деца без увреждания на възраст от 6 до 18 - годишна възраст.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания – гр. Попово

Капацитет е 14 потребители запълнен с 10 деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 25 годишна възраст.

В ЦНСТДБУ и ЦНСТДМУ се реализират дейности за осъществяването на социалната услуга, които се извършват успоредно и паралелно във времето на престоя на децата свързани с: Осигуряване на основните жизнени потребности – потребностите от храна, облекло, самостоятелно легло, чистота, сигурност, безопасност, закрила, потребност от структура, отсъствие на страх, предоставяне на лично пространство в стаята, място за съхраняване на личните вещи, ползване на общи помещения и на място за игра; Грижи за здравето; Психологична подкрепа и психологично консултиране съобразно индивидуалните потребности на всяко дете, насочено предимно към потребностите от любов, привързаност, идентификация и чувство за принадлежност; Осигуряване на условия и подкрепа за придобиване на жизнени умения за самостоятелен и независим живот; Организиране на занимания през свободното време, подкрепа и насърчаване децата да участват в подходящи за тях дейности; Работа с родители и семейства; Работа с общността, други институции и организации;

Център за обществена подкрепа – гр. Попово

Работи с 28 потребители и осигурява: Психологическа подкрепа; Повишаване на родителския капацитет и услуги, подпомагащи работата по реинтеграция на децата, както и оказване на подкрепа на родителите и децата в периода на реинтеграция; Провеждане на групова работа; Социално - педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства; Провеждане на мероприятия с децата от ЦНСТДБУ гр. Попово, с потребители на ЦОП;

Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово

Капацитетът на ЦСРИ – гр. Попово е 55 човека като 13 от потребителите са деца и ученици.

Центърът за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово работи с деца, при които

е налице нуждата от извършване на следните дейности: Двигателна рехабилитация; Психологична рехабилитация; Трудотерапия; Социална рехабилитация и интеграция; Работа с роднини.

Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни са създадени към всяка община в област Търговище

Местните комисии съвместно с детските педагогически стаи и органите на образованието и при широкото съдействие на обществеността изпълняват превантивната дейност на територията на общината относно малолетните и непълнолетните.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода 2024 г. - 2026 г. на Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Попово са свързани с утвърждаването на философията и организацията на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование*, поставя следните проблеми и предизвикателства:

- подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик чрез създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността;
- разширяване на иновациите в училищното образование с цел ефективно формиране на ключови компетентности у учениците и развитие на даровитите деца и ученици;
- намаляване на дела на напусналите и/или системно непосещаващите образователната система;
- обезпечаване на системата с квалифицирани педагогически специалисти в сферата на приобщаващото образование;
- превенция на агресията и училищния тормоз;
- реализиране на приобщаващото образование с активното включване на родителската общност.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ОСИГУРЯВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И ПЪЛНОЦЕННА ЛИЧНОСТНА ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за подготовка на учениците да използват наученото в ежедневието на личния, гражданския и професионалния живот.

Оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в

образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според оперативните цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, които ще планират и изпълняват конкретни дейности според своите компетентности.

Мерките не са в изчерпателен списък и могат да бъдат допълвани в общинските стратегии съобразно конкретните общински особености и потребности.

По оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за ученето и създаването на възможности за по-пълноценно развитие и усъвършенстване на децата и учениците.

Мярка 1 - Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Провеждане на скрининг за оценяване на развитието на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, посещаващи детските градини.
- Провеждане на оценяване на децата на 5 и 6-годишна възраст и установяване на готовността им за училище.
- Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има съмнения, че се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Мярка 2 - Провеждане на обща подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Провеждане на допълнителни обучения и консултации.
- Осигуряване на пълноценни условия за провеждане на занимания по интереси.
- Организиране на логопедична работа във всички училищата и в детските градини.
- Организиране на „учене чрез правене“ и чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.
- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма.

Мярка 3 - Организиране на допълнителна подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Създаване в училищата и в детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) на всяко конкретно дете и ученик, за което е потвърдено предоставянето на допълнителна подкрепа.
- Разработване на план за подкрепа.
- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП при необходимост.
- Използване на разнообразни образователни стратегии, мултисензорни методики и иновативни техники за обучение и възпитание на нуждаещите се от ДП деца и ученици.

- Осигуряване на необходимите терапии и рехабилитации на децата и учениците със СОП.
- Осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 - Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз.

- Провеждане на превантивни кампании и мероприятия срещу агресията и тормоза, както и за утвърждаване на принципите на честната игра и недопускането на насилие.
- Провеждане на консултации за справяне с гневните изблици и напрежението, както и за решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации.
- Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността.
- Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти.
- Въвеждане на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

Мярка 5 - Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици.

- Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни и културни събития, на които да се даде възможност на повече деца и ученици за публична изява.
- Подкрепа на таланти деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби.
- Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 6 - Реализиране на дейности за професионално ориентиране и консултиране и връзка с пазара на труда.

- Организиране на „Панорама на средното образование“ съвместно с Център за кариерно ориентиране по общини или на областно ниво.
- Организиране на инициативи за кариерното ориентиране по общини.
- Провеждане в училищата на мероприятия съвместно с представители на бизнеса и родителската общност за популяризиране на професионалното образование.
- Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет - на училищно, общинско и областно ниво.
- Осигуряване на условия за превръщане на ученето през целия живот в реалност.
- Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители.

Мярка 7 - Реализиране на образователен процес за устойчиво развитие.

- Формиране и развитие на отношения и нагласи за здравословен и природосъобразен начин на живот.
- Създаване на „Зелена“ образователна среда.

По оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Мярка 1 - Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Осигуряване на необходимите специалисти за развитие на дарбите и интересите на децата и учениците.

- Осигуряване на психолози и логопеди във всички училища и детски градини.

- Осигуряване /при нужда/ на други специалисти за провеждане на терапевтични програми и методики- рехабилитатори на слуха и говора, рехабилитатори на деца с нарушено зрение, ерготерапевти, кинезитерапевти и други.

Мярка 2 - Повишаване квалификацията и уменията на педагогическите специалисти за идентифициране на потребностите от предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Проучване на потребностите за теми и обучения за квалификация на педагогически специалисти, работещи за подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.

- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за педагогически специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.

- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“.

- Провеждане на обучения на педагогически специалисти от детските градини и училищата за използване на съвременни методики и средства за допълваща и алтернативна комуникация.

Мярка 3 - Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие и на координаторите в училищата и детските градини.

- Предоставяне на рамки и матрици на документи.

- Провеждане на супервизия, методическа подкрепа и обучения от специалисти от РЦПППО и ЦПЛР-ОДК.

- Провеждане на обучения на специалисти участващи в ЕПЛР в детските градини и училищата в областта за въвеждане на карта за функционална оценка на специалните образователни потребности базирана на ICF-CY.

- Провеждане на практикуми, обмяна на опит и различни инициативи за споделяне на успешни практики при обучение на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 Приоритетно търсене на финансиране по проекти и национални програми за сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

По оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите.

Мярка 1 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между деца и ученици,

педагогически специалисти и родители.

Мярка 2 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между детски градини, училища, местните администрации, отделите за закрила на детето, РУО и др.

Мярка 3 - Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности.

Мярка 4 - Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби.

Мярка 5 - Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

Мярка 6 - Дейности, насочени към местната общественост за:

- преодоляване на предразсъдъците;
- за повишаване на информираността и съпричастността към децата и учениците със специални образователни потребности;

По оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Мярка 1 - Създаване на STEM интегрирана учебна среда за обучение.

- Осигуряване на подходящи устройства и интернет за всички деца и ученици.
- Оптимизиране използването на образователен софтуер, мултимедийни учебни материали и ресурси, електронни учебници, уеб приложения за обучение, образователни сайтове, дидактически упражнения и игри.

- Предоставяне на допълнителни обучителни материали на деца и ученици със СОП.

Мярка 2 – Кадрова обезпеченост за обучение в дигитална среда.

- Участие на педагогическите специалисти в краткосрочни обучения за усъвършенстване на уменията им за преподаване и провеждане на обучение в електронна среда.

- Провеждане на мотивационни и надграждащи обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики чрез използване на STEM приложения.

Мярка 3 - Развитие на ефективно сътрудничество с родители на деца и ученици със СОП в условията STEM интегрирана учебна среда.

По оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

Мярка 1 - Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

- Изграждане на съоръжения за достъпност в училищата и детските градини - рампи, асансьори, адаптирани санитарни възли, детски площадки и съоръжения за игра и др.
- Осигуряване на специализиран транспорт за нуждаещите се деца и ученици.
- Адаптиране на тротоарите за придвижване на хора с колички.

Мярка 2 - Подобряване на достъпната физическа среда. Достъпната физическа среда съчетава универсалния със специализирания дизайн и основните ѝ характеристики са логичност, видимост и подходящо осветление.

Достъпът на физическата среда е:

1. Визуален - контраст и цветове, осветление и визуална маркировка.
2. Тактилен - водещи парапети, предпазни решетки, тактилни символи.
3. Вертикален - преодоляване на стълби, рампи, специални асансьори;.
4. Хоризонтален - включва изисквания към врати, фойета, коридори, водещи линии, санитарни помещения и др.

Мярка 3 - Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции.

- Създаване и оборудване на подходящи учебни кабинети във всяко училище и детска градина.
- Създаване и оборудване на подходящи помещения за специализирана, терапевтична подкрепа.
- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност.
- Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.
- Създаване и оборудване на зали и кабинети за развиване на дарби и интереси.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

- 6.1. Брой деца и ученици, на които е осигурена обща подкрепа за личностно развитие.
- 6.2. Брой деца и ученици, на които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.3. Брой родители, които са съпричастни с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.
- 6.4. Брой детски градини и училища, организиращи качествена подкрепа за личностно развитие.
- 6.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.6. Брой институции със значително подобрене на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет.
- 6.7. Брой детски градини и училища, в които работят логопеди и психолози.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата областна стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:

- Национална стратегия за детето (2019-2030);
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в

Република България (2021 - 2030).

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и за приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни в съответствие с компетенциите им и с планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за същия период, която се приема от Общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия ежегодно Общинският съвет по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието приема Годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ПОПОВО
2024 – 2026 г.**

МАЙ 2024 г.

**ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ №89 ПО ПРОТОКОЛ №8/30.05.2024 г. НА ОБЩИНСКИ
СЪВЕТ - ПОПОВО**

СЪДЪРЖАНИЕ:

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)	3
1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1. Нормативни основания	4
1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на нормативната уредба	4
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ	6
2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024г.	6
2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепа за личностно развитие	7
2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП	9
2.4. Работа с деца с изявени дарби	11
2.5. Кариерното ориентиране на учениците	14
2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната Система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст	15
2.7. Други институции в общината	17
3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	18
4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ	18
5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	19
6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА	23
7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ	23
8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА	24

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
НЧ	Народно читалище
ОУ	Основно училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ПО	Приобщаващо образование
ПГ	Професионална гимназия
ПМС	Постановление на министерски съвет
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦПЛР-ОДК	Център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс
ЦНСТДБУ	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ОРЕС	Обучение от разстояние в електронна среда
ДП	Допълнителна подкрепа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В Закона за предучилищното и училищно образование се регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование. Определено е да бъдат осигурени условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, която да се осъществява от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена). Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

1.1. Нормативни основания

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Търговище е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМСН№232 от 20.10.2017 г.)

В основата на Областната стратегия стои Анализът на община Попово за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от ЗПУО, приет от Общинския съвет с Решение № 33, Протокол №4/24.01.2024 г.

Въз основа на утвърдената областната стратегия съгласувана с Решение №1 от Протокол №37/02.04.2024 г. на Областен съвет за развитие **Областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците на област Търговище 2024-2026 г.** се приема Общинската стратегия за личностно развитие на децата и учениците в Община Попово 2024 – 2026 г.

1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет и чрез него се гарантира прилагането на основополагащи принципи като:

- ориентираност към интереса, към мотивацията и към възможностите на детето и на ученика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики;
- хуманизъм и толерантност.

Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващото образование определят два вида подкрепа за личностно развитие - обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания след извършване на оценка на потребностите.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти. 2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО. 3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини). 4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. 5. Консултации по учебни предмети. 6. Кариерно ориентиране на учениците. 7. Занимания по интереси. 8. Библиотечно-информационно обслужване. 9. Грижа за здравето. 10. Осигуряване на общезитие. 11. Поощряване с морални и материални награди. 12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. 13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения. 14. Логопедична работа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Работа с дете и ученик по конкретен случай. 2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания. 3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти. 4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания. 5. Ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно Наредбата за приобщаващо образование допълнителната подкрепа е: <ul style="list-style-type: none"> ✓ краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение). ✓ дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Приобщаващото образование дава възможност за личностно развитие на всички деца и ученици, като им се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда.

Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на децата и учениците. (чл. 176, ал. 1, ал. 2 от ЗПУО и чл. 4, ал.

1 и ал. 2 от НПрО)

Важен принос за изпълнението на стратегията ще има стартираният през 2024 г. Проект **BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“**, който се реализира по Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Проектът е с продължителност 60 месеца, не по-късно от 31.12.2027 година.

Дейност 1. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, вкл. нови в системата учители за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и обучения на непедagogическия персонал, вкл. образователни медиатори и социални работници за подпомагане на обучението, в съответствие с одобрени програми за професионалното и кариерното им развитие

Дейност 2. Интензивна работа с родители на ниво училище за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното им участие в образователния процес

Дейност 3. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби за трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 4. Допълнителни обучения за обща подкрепа за достъп и трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 5. Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).

Съгласно чл. 188 от ЗПУО и чл. 70 от НПрО допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024 г.

Към момента на изготвяне на стратегията в община Попово съществуват следните образователни институции:

- **9 основни училища** - ОУ „Н. Й. Вапцаров“, град Попово, ОУ „Любен Каравелов“, град Попово, ОУ „Св. Климент Охридски“, град Попово, ОУ „Отец Паисий“, с.

Водица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Зараево, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Христо Ботев“, с. Садина, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен и ОУ „Васил Левски“, с. Славяново;

- **1 Профилирана гимназия** - ПГ „Христо Ботев“, град Попово;
- **2 Професионални гимназии** – ПГТЛП гр. Попово и ПГСС „Никола Пушкиров, гр. Попово;
- **4 детски градини:** ДГ „Лястовичка“, град Попово, ДГ „Слънце“, град Попово, ДГ „Здравец“, град Попово и ДГ „Зарайск“, с. Зараево с изнесени групи в с. Водица, с. Глогинка, с. Ломци, с. Ковачевец, с. Светлен, с. Славяново.

2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището и се осигурява от постъпването на детето в детската градина или в училището съобразно индивидуалните му потребности.

С направените промени на нормативните актове, отнасящи се до приобщаващото образование, се откриха възможности от образователните институции за:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;
- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с интересите и заложбите им.

Акцентираща се върху провеждането на *занимания по интереси*, посредством които се подкрепя развитието на ключови компетентности, патриотично, гражданско, здравно, екологично и интеркултурно възпитание. Насърчават се иновациите и креативното мислене на децата и учениците.

Заниманията по интереси се организират приоритетно в тематичните направления: "Дигитална креативност", "Природни науки", "Математика", "Технологии", "Изкуства и култура", "Гражданско образование", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и "Спорт".

Приоритети на предстоящия стратегически период са превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение, обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

След направените промени в нормативните актове във фокуса на внимание ще бъде нова категория деца, а именно необхванатите четиригодишни, които никога не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина, като по общини предстои

перманентно да се актуализира статусът им. Община Попово въведе задължителната подготовка за четиригодишните деца от 31.12.2020 г.

Допълнителното обучение по учебни предмети може да бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини, за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.

През следващия период, при поява на епидемична или друга кризисна обстановка, обучението ще се осъществява от разстояние в електронна среда (ОРЕС) при интензивно взаимодействие между образователните институции. За застрашените от отпадане и/или изоставящите в усвояването на учебното съдържание се предвиждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали, в това число и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства.

Потенциална възможност за разширяване обхвата на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е включването на образователните институции в разработването и участието в проекти.

Заниманията по интереси се осъществяват в организационно-педагогически форми (клубове/школи). Децата и учениците, посещаващи клубовете/школите са разпределени в групи по възраст и равнище на подготвеност.

Извънучилищните дейности се осъществяват в НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата, читалищата в общината и спортните клубове и осмислят свободното време на децата, учениците и младежите в направленията:

- Масов спорт;
- Изкуство.

Основни приоритети в работата са:

- свободен избор и достъп на вида, формата и начина на реализация на децата и учениците;
- удовлетворяване интересите и потребностите на децата в свободното им време;
- стимулиране творческата изява на децата чрез организиране на конкурси, състезания, изложби, концерти, спектакли, експедиции, игри и др.; такива дейности, където детето отива, водено от вътрешно убеждение и интереси;
- създаване на условия за участия в общински, областни, национални и международни конкурси, състезания, олимпиади, фестивали.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. В тези институции се обучават и подготвят повече от 500 деца в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца. Това са: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“ със 183 деца, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци. В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор,

акордеон, китара и поп и джаз пеене - 32 деца, Вокално студио „Модерато“- 9 участници, Клуб на твореца - 35 участници, кръжок „Изобразително изкуство“- 9 деца, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“- 130 деца.

Висококвалифицирани преподаватели помагат на всяко дете да развие своите дарби и заложби, както и да им дадат шанс да ги споделят със света. По трудния път на всяка личност да намери своето място в обществения живот, те работят за насърчаване талантите и съдейства за възпитанието им в дух на спортменство, хуманизъм, общочовешки добродетели. Стимулират интереса към спорта, като алтернатива на агресията и зависимостите.

На територията на Община Попово функционират 32 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развият своите интереси, способности и талант в самодейното танцово и музикално изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки.

Занимания по интереси се осъществяват в детски градини и училища на територията на цялата област по национални и европейски програми - „Заедно в изкуствата и спорта“, „Успех за теб“, „България - образователни маршрути“, „Хубаво е в детската градина“ и др., като са сформирани групи в различни направления, с цел развиване на интересите и способностите на подрастващите.

Предизвикателства:

- Подобряване на материалните бази съобразно съвременните изисквания и осигуряване на условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес.

- Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места.

- Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти за работа по програма „Заедно в изкуствата и спорта“, с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления;

- Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца.

2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности СОП

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в общообразователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Учениците със специални образователни потребности, които се обучават в Община

Попово са 211 деца и ученици със СОП /155 в училища и 56 в детски градини/;

Обхват на децата и учениците по видове СОП:

Нарушено зрение	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множество увреждания	Специфични обучителни трудности	Езиково-говорни нарушения	Нарушения на социалната адаптация
3	4	32	3	88	65	16

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище е специализирано обслужващо звено, на което е възложено да осъществява дейностите по:

- организационно и/или методическо подпомагане;
- дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти;
- дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Материално-техническата база на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище включва три бази /в град Търговище, в град Попово и в град Омуртаг/, в които са обособени: зали за групов терапия /сензорна терапия, двигателна терапия, игротерапия, музикотерапия/; зали за ерготерапия /кинезитерапия, мултисензорна терапия, двигателна активност/; зали за самоподготовка и провеждане на обучения /смарт дъски и компютърен кът, кът за отдих и занимания по интереси/; монтесори кабинети; кабинети на логопеда и рехабилитатора на слуха и говора; кабинети за психологическа, невро- и биофийдбек терапия; кабинети за готварство и домакински умения. Всички зали и кабинети са модерно оборудвани и в тях се провеждат занятия от висококвалифицирани специалисти.

Предоставяната допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП, която провеждат специалистите от РЦПППО - област Търговище, включва:

- Осигуряване на методическа подкрепа за подобряване на инфраструктурата и изграждане на физическа приобщаваща среда в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на ранна диагностика и обхващане на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на обучения и семинари на педагогически и непдагогически специалисти;
- Методическо подпомагане на учители от училища и ДГ;

- Провеждане на информационни кампании за разясняване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността чрез предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Дейности по ефективна комуникация с родители на деца и ученици със СОП и тяхното участие в информационни кампании, семинари, тренинги, дни на отворени врати, обучения на родители;
- Привличане на семействата за активно участие в процеса на обучението. Формиране на родителски групи на деца със сходни проблеми и утвърждаване на ментори;
- Формиране на мобилни групи от специалисти за ерготерапия по домовете и подготвяне на родителите за котерапевти на децата си;
- Провеждане на терапевтични занимания на децата и учениците със СОП;
- Осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти за допълнителна подкрепа в училища и ДГ, които не могат да си осигурят такава;
- Участия на деца и ученици със СОП в тържества, празници, спортни и туристически мероприятия;
- Консултиране относно възможностите за професионално образование и реализация;
- Разработване и осигуряване на учебни помагала и пособия за деца и ученици със СОП;
- Конференции за популяризиране на работещи модели за предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Организиране на кръгли маси за споделяне на добри практики.

В голяма част от училищата и детските градини със значителен брой деца и ученици със специални образователни потребности (ДУСОП) на ресурсно подпомагане са обособени и оборудвани ресурсни кабинети, осигурени са кабинети за работа на логопед и психолог. Общообразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Център за специална образователна подкрепа - град Търговище е обслужващо звено за обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности от подготвителна група до дванадесети клас.

Центърът осъществява диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици. Осигурява педагогическа и психологическа подкрепа и прилага програми за подкрепа и обучение на семействата на децата и учениците. В Центъра работят специални педагози, логопеди, психолог, специални педагози, психолог, арттерапевти и медицински специалист.

Центърът за специална образователна подкрепа - град Търговище разполага с богата материална база. Оборудвани са сензорна зала, зала за социални дейности, игротека (библиотека на играчките), логопедичен кабинет и кабинет на психолог, медицински кабинет, съвременни класни стаи, ученическо общежитие, открита и закрыта спортна база с детска площадка и просторна столова.

Учениците се обучават по индивидуални учебни програми по всички предмети и получават подготовка, съобразена с техните обучителни особености, възможности и

потребности.

Придобиват знания и умения за социална адаптация и професионална реализация. В процеса на обучение и възпитание водещи са формирането на положителни нагласи за възприемане на света, навици за самостоятелност, увереност и формиране на социални умения.

В този център се обучават 12 ученици от нашата община.

Шест училища в община Попово сами осъществяват допълнителната подкрепа. ОУ „Св. Климент Охридски“, гр. Попово, ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Попово, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен, ПГСС „Н. Пушкиров“, гр. Попово и ПГТЛП гр. Попово. В тях са назначени специалисти и са оборудвани кабинети за осъществяване специфичните учебни дейности.

В другите училища и детски градини допълнителната подкрепа се осъществява от специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище, филиалът в Попово. Общобразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Обезпеченост на образователната система със специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

Област Търговище, поради географското си положение (между Шуменския и Великотърновския университет), разполага с достатъчно дипломирани специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

2.4. Работа с деца с изявени дарби

Образователните и културни институции на територията на община Попово откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие, чрез реализиране на различни форми и програми за обучение. Работата с деца и ученици с изявени дарби се осъществява в училища, детски градини, читалища, школи, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др.

Наред със заниманията по интереси, на децата и учениците с изявени дарби се предоставя възможност за изява в конкурси, състезания и публични събития, организирани от местни образователни, спортни и културни институции.

В община Попово работата с талантливите и даровити деца в областите наука, изкуство и спорт се осъществява в училища, спортни клубове, НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата и читалищата в общината. В изброените институции се обучават повече от 500 деца, като дейностите са разнообразни и се актуализират всяка година, съгласно интересите на подрастващите.

Клубове и школи в община Попово: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци.

В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Попово функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор, акордеон, китара, поп и джаз пеене, Вокално студио

„Модерато“, Клуб на твореца, „Изобразително изкуство“, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“.

На територията на община Попово функционират 32 читалища, които също предоставят възможност на младите хора да развиват своите интереси, способности и талант. Над петстотин деца от общината са класирани в международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади.

С цел насърчаване на творческите заложби и потребности на подрастващите, Община Попово прилага мерки за специална закрила на деца с изяви дарби. Те се осъществяват съгласно Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби. Наредбата има за цел да подпомага ученици от VIII до XII клас, класирани до навършване на 18-годишна възраст на национален или международен конкурс, олимпиада или състезание:

- индивидуално на първо, второ или трето място на национален или на международен конкурс, олимпиада или състезание в областта на изкуствата и науката и отговаря на изискванията за съответна възраст и категория;

- в индивидуален спорт на първо, второ или трето място на олимпийски игри, световно първенство, европейско първенство, балканско първенство или индивидуално на първо място на финали на държавно индивидуално първенство или ученически игри;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове на олимпийски игри, световно, европейско или балканско първенство;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове от отбор, класиран на първо, второ или трето място на финали на държавно първенство или на финали на ученически игри,

живущи на територията на Община Попово.

Областите за кандидатстване са:

1. образование, наука и техника;
2. изкуство и култура;
3. спорт.

През 2023 г. по Наредбата са отпуснати 2 стипендии на обща стойност 3 240 лв.

Предизвикателства:

- Обезпеченост на образователната система със специалисти за оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца с изяви дарби;

- Обновяване на материалната база в институциите, работещи с деца с изяви дарби и осигуряване на съвременни условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес;

- Осигуряване на повече закрити пространства за занимания по спорт и сценични изкуства;

- Разширяване на възможностите за обучение на деца и ученици с изяви интереси в областта на инструменталното изкуство, театралното изкуство, литература, наука, технологии, спортовете волейбол, шахмат, бадминтон и др.

- Осигуряване на целенасочена продължаваща квалификация на специалистите,

работещи с деца с изявени дарби;

- Пълноценно сътрудничество между институциите, работещи с деца и ученици с изявени дарби, за постигане на пълен обхват и оказване подкрепа за личностното им развитие;

- Поощряване на участниците от колективните извънкласни форми, с морални и материални награди за постигнати високи резултати, наравно с индивидуалните такива.

2.5. Кариерното ориентиране на учениците

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация.

Обща и допълнителна подкрепа при преминаване в следваща степен на образование и избор на професия, и дейности по кариерно ориентиране в област Търговище, се осъществяват от ЦПЛР – ОДК Търговище. В институцията работят двама кариерни консултанти, с ученици от I до XII клас от всички видове училища, които предоставят актуална информация за:

- видовете подготовка в системата на средното и висшето образование;
- характеристиките на професиите, профилите и специалностите;
- потребностите и изискванията на пазара на труда.

Чрез дейностите по кариерно ориентиране учениците получават разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването им, изграждат представа за собствените си силни страни, интереси и предпочитания. Придобиват умения за формулиране на адекватни и устойчиви кариерни цели, за планиране и управление на личностното си израстване и реализация на пазара на труда. Формират ценности, лични приоритети и визия за развитие. Създават кариерен план за лично и професионално бъдеще, с определяне на краткосрочни и дългосрочни цели.

Кариерните консултанти към ЦПЛР - ОДК Търговище подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители и учителите, като предоставят информация, прилагат иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране. Формите, подбираните теми и ресурси са разработени от експерти на МОН в съответствие с Програмата за кариерно ориентиране на учениците в училищното образование.

В периода 2021-2023 г. са проведени индивидуални и групови дейности по кариерно ориентиране – анкети, обучения, тренинги, дискуссионни срещи и консултации за избор на образование и професия с общо 5800 ученици от всички степени на училищното образование в област Търговище.

- Брой училища, включени в дейности по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 35 училища от област Търговище;
- Брой ученици, преминали обучение по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 3237 ученици от област Търговище;

- Брой ученици от VII, X, XI и XII клас в област Търговище, включени в анкетни проучвания през периода 2021-2023 г. за проучване професионалните нагласи на учениците – 1754.

- Брой ученици от седмите класове в община Търговище, участвали в информационната кампания „Дни на средното образование“ през периода 2021-2023 г. – 809.

Кампанията предоставя възможност на учениците, завършващи седми клас, да получат подробна информация за приема през учебната 2023/2024г. на средните училища в община Търговище. Представени са всички професионални, профилирани и обединени училища на територията на общината.

Бъдещи цели:

- Изпълнение на дейности по кариерно ориентиране по проект BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“ на МОН, който се реализира по програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Дейност 5 „Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование“;

- Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното ориентиране на учениците;

- Разширяване на дейностите и организиране на форуми и обучения за преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

- Включване на дейности по кариерно ориентиране в лятната ваканционна програма на ЦПЛР - ОДК Търговище, за придобиване на разширени познания за различни професии от ранна детска възраст;

- Организиране на кампании по кариерно ориентиране - Дни на средното образование, Дни на висшето образование и др.

- Активно участие в „Регионална панорама на професионалното образование“ и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Отпадането от училище е отписването на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. Този процес е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

В изпълнение на разпоредбите на ПМС №100/08.06.2018 г. относно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст усилията приоритетно бяха насочени към:

- необхванатите 5-, 6- и 7- годишни деца и ученици, както и новоотпадналите 9-т, 10-т и 12-т годишни;

- след промените в нормативните актове по общини се актуализира статусът на

необхванатите 4-ри годишни деца, които не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст:

- интензивно взаимодействие от страна на РУО и отговорните институции по Механизма с образователните институции в условията на епидемична обстановка относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици;

- за застрашените от отпадане и/или повторно отпадане се провеждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до учебни материали.

Актуални успешни практики с цел преодоляване на риска от отпадане:

- насърчаване на родители без образование за обучение в самостоятелна форма, което мотивира и техните деца да посещават училище;

- включване на децата/учениците в групи за занимания по интереси, в т.ч. по проекти;

- осигуряване на електронни устройства за нуждите на електронното обучение от разстояние;

- закупуване на дрехи, обувки и тетрадки и осигуряване на безплатна храна от детската градина/училището;

- осигуряване на средства за извършване на медицински изследвания на децата, за да бъдат записани в детската градина.

В изпълнение на дейностите по Механизма фокусът на работа приоритетно да бъде насочен към:

- предстоящите дейности за кандидатстване, класиране и приемане по държавен план-прием в осми клас на ученици в риск от отпадане;

- прилагане на мерки и действия за интервенция с цел преодоляване на проблемното поведение, като се отправят предложения до кмета на съответната община за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО.

Характерен проблем при включването на учениците, предимно от уязвимите етнически общности, в училищното образование е склонността им да отсъстват от редовните учебни часове без уважителни причини. РУО – Търговище има за цел да идентифицира факторите и причините за този негативен процес, като планира контролна дейност, чрез която се анализират данните и съотносимостта им към предприетите мерки. Контролът е и във връзка с проследяване и повишаване на резултатите на учениците.

Водещ регионален приоритет да бъде координацията и взаимодействието между отделните институции по Механизма с цел обсъждането на задълженията както за физическо участие, така и с осигуряване на специализирани превозни средства, консултиране, навременна информация за членовете на екипите за обхват и пр.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

2.7. Други институции в общината

Обществени съвети по социално подпомагане

Тези съвети са консултативни органи към общините за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация с държавни органи и доставчици на социални услуги за постигане целите на социалната политика.

Местните власти разработват и изпълняват мерки, подпомагащи социалното включване, като развиват социални услуги в ЦНСТДБУ, ЦНСТДМУ, ЦОП и ЦСРИ, както и програми за повишаване на родителския капацитет и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и ЦОП.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – гр. Попово

Капацитетът е 24 потребители като 19 от тях са деца без увреждания на възраст от 6 до 18 - годишна възраст.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания – гр. Попово

Капацитет е 14 потребители запълнен с 10 деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 25 годишна възраст.

В ЦНСТДБУ и ЦНСТДМУ се реализират дейности за осъществяването на социалната услуга, които се извършват успоредно и паралелно във времето на престоя на децата свързани с: Осигуряване на основните жизнени потребности – потребностите от храна, облекло, самостоятелно легло, чистота, сигурност, безопасност, закрила, потребност от структура, отсъствие на страх, предоставяне на лично пространство в стаята, място за съхраняване на личните вещи, ползване на общи помещения и на място за игра; Грижи за здравето; Психологична подкрепа и психологично консултиране съобразно индивидуалните потребности на всяко дете, насочено предимно към потребностите от любов, привързаност, идентификация и чувство за принадлежност; Осигуряване на условия и подкрепа за придобиване на жизнени умения за самостоятелен и независим живот; Организиране на занимания през свободното време, подкрепа и насърчаване децата да участват в подходящи за тях дейности; Работа с родители и семейства; Работа с общността, други институции и организации;

Център за обществена подкрепа – гр. Попово

Работи с 28 потребители и осигурява: Психологическа подкрепа; Повишаване на родителския капацитет и услуги, подпомагащи работата по реинтеграция на децата, както и оказване на подкрепа на родителите и децата в периода на реинтеграция; Провеждане на групова работа; Социално - педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства; Провеждане на мероприятия с децата от ЦНСТДБУ гр. Попово, с потребители на ЦОП;

Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово

Капацитетът на ЦСРИ – гр. Попово е 55 човека като 13 от потребителите са деца и ученици.

Центърът за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово работи с деца, при които

е налице нуждата от извършване на следните дейности: Двигателна рехабилитация; Психологична рехабилитация; Трудотерапия; Социална рехабилитация и интеграция; Работа с роднини.

Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни са създадени към всяка община в област Търговище

Местните комисии съвместно с детските педагогически стаи и органите на образованието и при широкото съдействие на обществеността изпълняват превантивната дейност на територията на общината относно малолетните и непълнолетните.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода 2024 г. - 2026 г. на Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Попово са свързани с утвърждаването на философията и организацията на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование*, поставя следните проблеми и предизвикателства:

- подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик чрез създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността;
- разширяване на иновациите в училищното образование с цел ефективно формиране на ключови компетентности у учениците и развитие на даровитите деца и ученици;
- намаляване на дела на напусналите и/или системно непосещаващите образователната система;
- обезпечаване на системата с квалифицирани педагогически специалисти в сферата на приобщаващото образование;
- превенция на агресията и училищния тормоз;
- реализиране на приобщаващото образование с активното включване на родителската общност.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ОСИГУРЯВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И ПЪЛНОЦЕННА ЛИЧНОСТНА ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за подготовка на учениците да използват наученото в ежедневието на личния, гражданския и професионалния живот.

Оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в

образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според оперативните цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, които ще планират и изпълняват конкретни дейности според своите компетентности.

Мерките не са в изчерпателен списък и могат да бъдат допълвани в общинските стратегии съобразно конкретните общински особености и потребности.

По оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за ученето и създаването на възможности за по-пълноценно развитие и усъвършенстване на децата и учениците.

Мярка 1 - Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Провеждане на скрининг за оценяване на развитието на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, посещаващи детските градини.
- Провеждане на оценяване на децата на 5 и 6-годишна възраст и установяване на готовността им за училище.
- Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има съмнения, че се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Мярка 2 - Провеждане на обща подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Провеждане на допълнителни обучения и консултации.
- Осигуряване на пълноценни условия за провеждане на занимания по интереси.
- Организиране на логопедична работа във всички училищата и в детските градини.
- Организиране на „учене чрез правене“ и чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.
- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма.

Мярка 3 - Организиране на допълнителна подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Създаване в училищата и в детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) на всяко конкретно дете и ученик, за което е потвърдено предоставянето на допълнителна подкрепа.
- Разработване на план за подкрепа.
- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП при необходимост.
- Използване на разнообразни образователни стратегии, мултисензорни методики и иновативни техники за обучение и възпитание на нуждаещите се от ДП деца и ученици.

- Осигуряване на необходимите терапии и рехабилитации на децата и учениците със СОП.
- Осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 - Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз.

- Провеждане на превантивни кампании и мероприятия срещу агресията и тормоза, както и за утвърждаване на принципите на честната игра и недопускането на насилие.
- Провеждане на консултации за справяне с гневните изблици и напрежението, както и за решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации.
- Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността.
- Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти.
- Въвеждане на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

Мярка 5 - Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици.

- Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни и културни събития, на които да се даде възможност на повече деца и ученици за публична изява.
- Подкрепа на таланти деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби.
- Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 6 - Реализиране на дейности за професионално ориентиране и консултиране и връзка с пазара на труда.

- Организиране на „Панорама на средното образование“ съвместно с Център за кариерно ориентиране по общини или на областно ниво.
- Организиране на инициативи за кариерното ориентиране по общини.
- Провеждане в училищата на мероприятия съвместно с представители на бизнеса и родителската общност за популяризиране на професионалното образование.
- Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет - на училищно, общинско и областно ниво.
- Осигуряване на условия за превръщане на ученето през целия живот в реалност.
- Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители.

Мярка 7 - Реализиране на образователен процес за устойчиво развитие.

- Формиране и развитие на отношения и нагласи за здравословен и природосъобразен начин на живот.
- Създаване на „Зелена“ образователна среда.

По оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Мярка 1 - Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Осигуряване на необходимите специалисти за развитие на дарбите и интересите на децата и учениците.

- Осигуряване на психолози и логопеди във всички училища и детски градини.

- Осигуряване /при нужда/ на други специалисти за провеждане на терапевтични програми и методики- рехабилитатори на слуха и говора, рехабилитатори на деца с нарушено зрение, ерготерапевти, кинезитерапевти и други.

Мярка 2 - Повишаване квалификацията и уменията на педагогическите специалисти за идентифициране на потребностите от предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Проучване на потребностите за теми и обучения за квалификация на педагогически специалисти, работещи за подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.

- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за педагогически специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.

- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“.

- Провеждане на обучения на педагогически специалисти от детските градини и училищата за използване на съвременни методики и средства за допълваща и алтернативна комуникация.

Мярка 3 - Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие и на координаторите в училищата и детските градини.

- Предоставяне на рамки и матрици на документи.

- Провеждане на супервизия, методическа подкрепа и обучения от специалисти от РЦПППО и ЦПЛР-ОДК.

- Провеждане на обучения на специалисти участващи в ЕПЛР в детските градини и училищата в областта за въвеждане на карта за функционална оценка на специалните образователни потребности базирана на ICF-CY.

- Провеждане на практикуми, обмяна на опит и различни инициативи за споделяне на успешни практики при обучение на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 Приоритетно търсене на финансиране по проекти и национални програми за сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

По оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите.

Мярка 1 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между деца и ученици,

педагогически специалисти и родители.

Мярка 2 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между детски градини, училища, местните администрации, отделите за закрила на детето, РУО и др.

Мярка 3 - Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности.

Мярка 4 - Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби.

Мярка 5 - Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

Мярка 6 - Дейности, насочени към местната общественост за:

- преодоляване на предразсъдъците;
- за повишаване на информираността и съпричастността към децата и учениците със специални образователни потребности;

По оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Мярка 1 - Създаване на STEM интегрирана учебна среда за обучение.

- Осигуряване на подходящи устройства и интернет за всички деца и ученици.
- Оптимизиране използването на образователен софтуер, мултимедийни учебни материали и ресурси, електронни учебници, уеб приложения за обучение, образователни сайтове, дидактически упражнения и игри.

- Предоставяне на допълнителни обучителни материали на деца и ученици със СОП.

Мярка 2 – Кадрова обезпеченост за обучение в дигитална среда.

- Участие на педагогическите специалисти в краткосрочни обучения за усъвършенстване на уменията им за преподаване и провеждане на обучение в електронна среда.

- Провеждане на мотивационни и надграждащи обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики чрез използване на STEM приложения.

Мярка 3 - Развитие на ефективно сътрудничество с родители на деца и ученици със СОП в условията STEM интегрирана учебна среда.

По оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

Мярка 1 - Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

- Изграждане на съоръжения за достъпност в училищата и детските градини - рампи, асансьори, адаптирани санитарни възли, детски площадки и съоръжения за игра и др.
- Осигуряване на специализиран транспорт за нуждаещите се деца и ученици.
- Адаптиране на тротоарите за придвижване на хора с колички.

Мярка 2 - Подобряване на достъпната физическа среда. Достъпната физическа среда съчетава универсалния със специализирания дизайн и основните ѝ характеристики са логичност, видимост и подходящо осветление.

Достъпът на физическата среда е:

1. Визуален - контраст и цветове, осветление и визуална маркировка.
2. Тактилен - водещи парапети, предпазни решетки, тактилни символи.
3. Вертикален - преодоляване на стълби, рампи, специални асансьори;.
4. Хоризонтален - включва изисквания към врати, фойета, коридори, водещи линии, санитарни помещения и др.

Мярка 3 - Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции.

- Създаване и оборудване на подходящи учебни кабинети във всяко училище и детска градина.
- Създаване и оборудване на подходящи помещения за специализирана, терапевтична подкрепа.
- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност.
- Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.
- Създаване и оборудване на зали и кабинети за развиване на дарби и интереси.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

- 6.1. Брой деца и ученици, на които е осигурена обща подкрепа за личностно развитие.
- 6.2. Брой деца и ученици, на които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.3. Брой родители, които са съпричастни с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.
- 6.4. Брой детски градини и училища, организиращи качествена подкрепа за личностно развитие.
- 6.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.6. Брой институции със значително подобрение на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет.
- 6.7. Брой детски градини и училища, в които работят логопеди и психолози.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата областна стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:

- Национална стратегия за детето (2019-2030);
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в

Република България (2021 - 2030).

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и за приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни в съответствие с компетенциите им и с планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за същия период, която се приема от Общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия ежегодно Общинският съвет по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието приема Годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ПОПОВО
2024 – 2026 г.**

МАЙ 2024 г.

**ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ №89 ПО ПРОТОКОЛ №8/30.05.2024 г. НА ОБЩИНСКИ
СЪВЕТ - ПОПОВО**

СЪДЪРЖАНИЕ:

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)	3
1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1. Нормативни основания	4
1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на нормативната уредба	4
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ	6
2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024г.	6
2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие	7
2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП	9
2.4. Работа с деца с изявени дарби	11
2.5. Кариерното ориентиране на учениците	14
2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната Система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст	15
2.7. Други институции в общината	17
3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	18
4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ	18
5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	19
6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА	23
7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ	23
8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА	24

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
НЧ	Народно читалище
ОУ	Основно училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ПО	Приобщаващо образование
ПГ	Професионална гимназия
ПМС	Постановление на министерски съвет
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦПЛР-ОДК	Център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс
ЦНСТДБУ	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ОРЕС	Обучение от разстояние в електронна среда
ДП	Допълнителна подкрепа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В Закона за предучилищното и училищно образование се регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование. Определено е да бъдат осигурени условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, която да се осъществява от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена). Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

1.1. Нормативни основания

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Търговище е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМСН№232 от 20.10.2017 г.)

В основата на Областната стратегия стои Анализът на община Попово за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от ЗПУО, приет от Общинския съвет с Решение № 33, Протокол №4/24.01.2024 г.

Въз основа на утвърдената областната стратегия съгласувана с Решение №1 от Протокол №37/02.04.2024 г. на Областен съвет за развитие **Областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците на област Търговище 2024-2026 г.** се приема Общинската стратегия за личностно развитие на децата и учениците в Община Попово 2024 – 2026 г.

1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет и чрез него се гарантира прилагането на основополагащи принципи като:

- ориентираност към интереса, към мотивацията и към възможностите на детето и на ученика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики;
- хуманизъм и толерантност.

Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващото образование определят два вида подкрепа за личностно развитие - обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания след извършване на оценка на потребностите.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти. 2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО. 3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини). 4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. 5. Консултации по учебни предмети. 6. Кариерно ориентиране на учениците. 7. Занимания по интереси. 8. Библиотечно-информационно обслужване. 9. Грижа за здравето. 10. Осигуряване на общезитие. 11. Поощряване с морални и материални награди. 12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. 13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения. 14. Логопедична работа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Работа с дете и ученик по конкретен случай. 2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания. 3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти. 4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания. 5. Ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно Наредбата за приобщаващо образование допълнителната подкрепа е: <ul style="list-style-type: none"> ✓ краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение). ✓ дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Приобщаващото образование дава възможност за личностно развитие на всички деца и ученици, като им се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда.

Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на децата и учениците. (чл. 176, ал. 1, ал. 2 от ЗПУО и чл. 4, ал.

1 и ал. 2 от НПрО)

Важен принос за изпълнението на стратегията ще има стартираният през 2024 г. Проект **BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“**, който се реализира по Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Проектът е с продължителност 60 месеца, не по-късно от 31.12.2027 година.

Дейност 1. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, вкл. нови в системата учители за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и обучения на непедagogическия персонал, вкл. образователни медиатори и социални работници за подпомагане на обучението, в съответствие с одобрени програми за професионалното и кариерното им развитие

Дейност 2. Интензивна работа с родители на ниво училище за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното им участие в образователния процес

Дейност 3. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби за трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 4. Допълнителни обучения за обща подкрепа за достъп и трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 5. Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).

Съгласно чл. 188 от ЗПУО и чл. 70 от НПрО допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024 г.

Към момента на изготвяне на стратегията в община Попово съществуват следните образователни институции:

- **9 основни училища** - ОУ „Н. Й. Вапцаров“, град Попово, ОУ „Любен Каравелов“, град Попово, ОУ „Св. Климент Охридски“, град Попово, ОУ „Отец Паисий“, с.

Водица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Зараево, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Христо Ботев“, с. Садина, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен и ОУ „Васил Левски“, с. Славяново;

- **1 Профилирана гимназия** - ПГ „Христо Ботев“, град Попово;
- **2 Професионални гимназии** – ПГТЛП гр. Попово и ПГСС „Никола Пушкиarov, гр. Попово;
- **4 детски градини:** ДГ „Лястовичка“, град Попово, ДГ „Слънце“, град Попово, ДГ „Здравец“, град Попово и ДГ „Зарайск“, с. Зараево с изнесени групи в с. Водица, с. Глогинка, с. Ломци, с. Ковачевец, с. Светлен, с. Славяново.

2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището и се осигурява от постъпването на детето в детската градина или в училището съобразно индивидуалните му потребности.

С направените промени на нормативните актове, отнасящи се до приобщаващото образование, се откриха възможности от образователните институции за:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;
- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с интересите и заложбите им.

Акцентираща се върху провеждането на *занимания по интереси*, посредством които се подкрепя развитието на ключови компетентности, патриотично, гражданско, здравно, екологично и интеркултурно възпитание. Насърчават се иновациите и креативното мислене на децата и учениците.

Заниманията по интереси се организират приоритетно в тематичните направления: "Дигитална креативност", "Природни науки", "Математика", "Технологии", "Изкуства и култура", "Гражданско образование", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и "Спорт".

Приоритети на предстоящия стратегически период са превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение, обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

След направените промени в нормативните актове във фокуса на внимание ще бъде нова категория деца, а именно необхванатите четиригодишни, които никога не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина, като по общини предстои

перманентно да се актуализира статусът им. Община Попово въведе задължителната подготовка за четиригодишните деца от 31.12.2020 г.

Допълнителното обучение по учебни предмети може да бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини, за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.

През следващия период, при поява на епидемична или друга кризисна обстановка, обучението ще се осъществява от разстояние в електронна среда (ОРЕС) при интензивно взаимодействие между образователните институции. За застрашените от отпадане и/или изоставящите в усвояването на учебното съдържание се предвиждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали, в това число и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства.

Потенциална възможност за разширяване обхвата на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е включването на образователните институции в разработването и участието в проекти.

Заниманията по интереси се осъществяват в организационно-педагогически форми (клубове/школи). Децата и учениците, посещаващи клубовете/школите са разпределени в групи по възраст и равнище на подготвеност.

Извънучилищните дейности се осъществяват в НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата, читалищата в общината и спортните клубове и осмислят свободното време на децата, учениците и младежите в направленията:

- Масов спорт;
- Изкуство.

Основни приоритети в работата са:

- свободен избор и достъп на вида, формата и начина на реализация на децата и учениците;
- удовлетворяване интересите и потребностите на децата в свободното им време;
- стимулиране творческата изява на децата чрез организиране на конкурси, състезания, изложби, концерти, спектакли, експедиции, игри и др.; такива дейности, където детето отива, водено от вътрешно убеждение и интереси;
- създаване на условия за участия в общински, областни, национални и международни конкурси, състезания, олимпиади, фестивали.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. В тези институции се обучават и подготвят повече от 500 деца в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца. Това са: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“ със 183 деца, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци. В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор,

акордеон, китара и поп и джаз пеене - 32 деца, Вокално студио „Модерато“- 9 участници, Клуб на твореца - 35 участници, кръжок „Изобразително изкуство“- 9 деца, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“- 130 деца.

Висококвалифицирани преподаватели помагат на всяко дете да развие своите дарби и заложби, както и да им дадат шанс да ги споделят със света. По трудния път на всяка личност да намери своето място в обществения живот, те работят за насърчаване талантите и съдейства за възпитанието им в дух на спортменство, хуманизъм, общочовешки добродетели. Стимулират интереса към спорта, като алтернатива на агресията и зависимостите.

На територията на Община Попово функционират 32 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развият своите интереси, способности и талант в самодейното танцово и музикално изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки.

Занимания по интереси се осъществяват в детски градини и училища на територията на цялата област по национални и европейски програми - „Заедно в изкуствата и спорта“, „Успех за теб“, „България - образователни маршрути“, „Хубаво е в детската градина“ и др., като са сформирани групи в различни направления, с цел развиване на интересите и способностите на подрастващите.

Предизвикателства:

- Подобряване на материалните бази съобразно съвременните изисквания и осигуряване на условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес.

- Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места.

- Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти за работа по програма „Заедно в изкуствата и спорта“, с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления;

- Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца.

2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности СОП

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в общообразователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Учениците със специални образователни потребности, които се обучават в Община

Попово са 211 деца и ученици със СОП /155 в училища и 56 в детски градини/;

Обхват на децата и учениците по видове СОП:

Нарушено зрение	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множество увреждания	Специфични обучителни трудности	Езиково-говорни нарушения	Нарушения на социалната адаптация
3	4	32	3	88	65	16

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище е специализирано обслужващо звено, на което е възложено да осъществява дейностите по:

- организационно и/или методическо подпомагане;
- дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти;
- дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Материално-техническата база на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище включва три бази /в град Търговище, в град Попово и в град Омуртаг/, в които са обособени: зали за групов терапия /сензорна терапия, двигателна терапия, игротерапия, музикотерапия/; зали за ерготерапия /кинезитерапия, мултисензорна терапия, двигателна активност/; зали за самоподготовка и провеждане на обучения /смарт дъски и компютърен кът, кът за отдих и занимания по интереси/; монтесори кабинети; кабинети на логопеда и рехабилитатора на слуха и говора; кабинети за психологическа, невро- и биофийдбек терапия; кабинети за готварство и домакински умения. Всички зали и кабинети са модерно оборудвани и в тях се провеждат занятия от висококвалифицирани специалисти.

Предоставяната допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП, която провеждат специалистите от РЦПППО - област Търговище, включва:

- Осигуряване на методическа подкрепа за подобряване на инфраструктурата и изграждане на физическа приобщаваща среда в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на ранна диагностика и обхващане на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на обучения и семинари на педагогически и непдагогически специалисти;
- Методическо подпомагане на учители от училища и ДГ;

- Провеждане на информационни кампании за разясняване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността чрез предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Дейности по ефективна комуникация с родители на деца и ученици със СОП и тяхното участие в информационни кампании, семинари, тренинги, дни на отворени врати, обучения на родители;
- Привличане на семействата за активно участие в процеса на обучението. Формиране на родителски групи на деца със сходни проблеми и утвърждаване на ментори;
- Формиране на мобилни групи от специалисти за ерготерапия по домовете и подготвяне на родителите за котерапевти на децата си;
- Провеждане на терапевтични занимания на децата и учениците със СОП;
- Осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти за допълнителна подкрепа в училища и ДГ, които не могат да си осигурят такава;
- Участия на деца и ученици със СОП в тържества, празници, спортни и туристически мероприятия;
- Консултиране относно възможностите за професионално образование и реализация;
- Разработване и осигуряване на учебни помагала и пособия за деца и ученици със СОП;
- Конференции за популяризиране на работещи модели за предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Организиране на кръгли маси за споделяне на добри практики.

В голяма част от училищата и детските градини със значителен брой деца и ученици със специални образователни потребности (ДУСОП) на ресурсно подпомагане са обособени и оборудвани ресурсни кабинети, осигурени са кабинети за работа на логопед и психолог. Общообразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Център за специална образователна подкрепа - град Търговище е обслужващо звено за обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности от подготвителна група до дванадесети клас.

Центърът осъществява диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици. Осигурява педагогическа и психологическа подкрепа и прилага програми за подкрепа и обучение на семействата на децата и учениците. В Центъра работят специални педагози, логопеди, психолог, специални педагози, психолог, арттерапевти и медицински специалист.

Центърът за специална образователна подкрепа - град Търговище разполага с богата материална база. Оборудвани са сензорна зала, зала за социални дейности, игротека (библиотека на играчките), логопедичен кабинет и кабинет на психолог, медицински кабинет, съвременни класни стаи, ученическо общежитие, открита и закрыта спортна база с детска площадка и просторна столова.

Учениците се обучават по индивидуални учебни програми по всички предмети и получават подготовка, съобразена с техните обучителни особености, възможности и

потребности.

Придобиват знания и умения за социална адаптация и професионална реализация. В процеса на обучение и възпитание водещи са формирането на положителни нагласи за възприемане на света, навици за самостоятелност, увереност и формиране на социални умения.

В този център се обучават 12 ученици от нашата община.

Шест училища в община Попово сами осъществяват допълнителната подкрепа. ОУ „Св. Климент Охридски“, гр. Попово, ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Попово, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен, ПГСС „Н. Пушкиров“, гр. Попово и ПГТЛП гр. Попово. В тях са назначени специалисти и са оборудвани кабинети за осъществяване специфичните учебни дейности.

В другите училища и детски градини допълнителната подкрепа се осъществява от специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище, филиалът в Попово. Общобразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Обезпеченост на образователната система със специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

Област Търговище, поради географското си положение (между Шуменския и Великотърновския университет), разполага с достатъчно дипломирани специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

2.4. Работа с деца с изявени дарби

Образователните и културни институции на територията на община Попово откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие, чрез реализиране на различни форми и програми за обучение. Работата с деца и ученици с изявени дарби се осъществява в училища, детски градини, читалища, школи, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др.

Наред със заниманията по интереси, на децата и учениците с изявени дарби се предоставя възможност за изява в конкурси, състезания и публични събития, организирани от местни образователни, спортни и културни институции.

В община Попово работата с талантливите и даровити деца в областите наука, изкуство и спорт се осъществява в училища, спортни клубове, НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата и читалищата в общината. В изброените институции се обучават повече от 500 деца, като дейностите са разнообразни и се актуализират всяка година, съгласно интересите на подрастващите.

Клубове и школи в община Попово: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци.

В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Попово функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор, акордеон, китара, поп и джаз пеене, Вокално студио

„Модерато“, Клуб на твореца, „Изобразително изкуство“, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“.

На територията на община Попово функционират 32 читалища, които също предоставят възможност на младите хора да развиват своите интереси, способности и талант. Над петстотин деца от общината са класирани в международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади.

С цел насърчаване на творческите заложби и потребности на подрастващите, Община Попово прилага мерки за специална закрила на деца с изяви дарби. Те се осъществяват съгласно Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби. Наредбата има за цел да подпомага ученици от VIII до XII клас, класирани до навършване на 18-годишна възраст на национален или международен конкурс, олимпиада или състезание:

- индивидуално на първо, второ или трето място на национален или на международен конкурс, олимпиада или състезание в областта на изкуствата и науката и отговаря на изискванията за съответна възраст и категория;

- в индивидуален спорт на първо, второ или трето място на олимпийски игри, световно първенство, европейско първенство, балканско първенство или индивидуално на първо място на финали на държавно индивидуално първенство или ученически игри;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове на олимпийски игри, световно, европейско или балканско първенство;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове от отбор, класиран на първо, второ или трето място на финали на държавно първенство или на финали на ученически игри,

живущи на територията на Община Попово.

Областите за кандидатстване са:

1. образование, наука и техника;
2. изкуство и култура;
3. спорт.

През 2023 г. по Наредбата са отпуснати 2 стипендии на обща стойност 3 240 лв.

Предизвикателства:

- Обезпеченост на образователната система със специалисти за оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца с изяви дарби;

- Обновяване на материалната база в институциите, работещи с деца с изяви дарби и осигуряване на съвременни условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес;

- Осигуряване на повече закрити пространства за занимания по спорт и сценични изкуства;

- Разширяване на възможностите за обучение на деца и ученици с изяви интереси в областта на инструменталното изкуство, театралното изкуство, литература, наука, технологии, спортовете волейбол, шахмат, бадминтон и др.

- Осигуряване на целенасочена продължаваща квалификация на специалистите,

работещи с деца с изявени дарби;

- Пълноценно сътрудничество между институциите, работещи с деца и ученици с изявени дарби, за постигане на пълен обхват и оказване подкрепа за личностното им развитие;

- Поощряване на участниците от колективните извънкласни форми, с морални и материални награди за постигнати високи резултати, наравно с индивидуалните такива.

2.5. Кариерното ориентиране на учениците

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация.

Обща и допълнителна подкрепа при преминаване в следваща степен на образование и избор на професия, и дейности по кариерно ориентиране в област Търговище, се осъществяват от ЦПЛР – ОДК Търговище. В институцията работят двама кариерни консултанти, с ученици от I до XII клас от всички видове училища, които предоставят актуална информация за:

- видовете подготовка в системата на средното и висшето образование;
- характеристиките на професиите, профилите и специалностите;
- потребностите и изискванията на пазара на труда.

Чрез дейностите по кариерно ориентиране учениците получават разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването им, изграждат представа за собствените си силни страни, интереси и предпочитания. Придобиват умения за формулиране на адекватни и устойчиви кариерни цели, за планиране и управление на личностното си израстване и реализация на пазара на труда. Формират ценности, лични приоритети и визия за развитие. Създават кариерен план за лично и професионално бъдеще, с определяне на краткосрочни и дългосрочни цели.

Кариерните консултанти към ЦПЛР - ОДК Търговище подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители и учителите, като предоставят информация, прилагат иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране. Формите, подбираните теми и ресурси са разработени от експерти на МОН в съответствие с Програмата за кариерно ориентиране на учениците в училищното образование.

В периода 2021-2023 г. са проведени индивидуални и групови дейности по кариерно ориентиране – анкети, обучения, тренинги, дискуссионни срещи и консултации за избор на образование и професия с общо 5800 ученици от всички степени на училищното образование в област Търговище.

- Брой училища, включени в дейности по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 35 училища от област Търговище;
- Брой ученици, преминали обучение по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 3237 ученици от област Търговище;

- Брой ученици от VII, X, XI и XII клас в област Търговище, включени в анкетни проучвания през периода 2021-2023 г. за проучване професионалните нагласи на учениците – 1754.

- Брой ученици от седмите класове в община Търговище, участвали в информационната кампания „Дни на средното образование“ през периода 2021-2023 г. – 809.

Кампанията предоставя възможност на учениците, завършващи седми клас, да получат подробна информация за приема през учебната 2023/2024г. на средните училища в община Търговище. Представени са всички професионални, профилирани и обединени училища на територията на общината.

Бъдещи цели:

- Изпълнение на дейности по кариерно ориентиране по проект BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“ на МОН, който се реализира по програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Дейност 5 „Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование“;

- Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното ориентиране на учениците;

- Разширяване на дейностите и организиране на форуми и обучения за преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

- Включване на дейности по кариерно ориентиране в лятната ваканционна програма на ЦПЛР - ОДК Търговище, за придобиване на разширени познания за различни професии от ранна детска възраст;

- Организиране на кампании по кариерно ориентиране - Дни на средното образование, Дни на висшето образование и др.

- Активно участие в „Регионална панорама на професионалното образование“ и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Отпадането от училище е отписването на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. Този процес е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

В изпълнение на разпоредбите на ПМС №100/08.06.2018 г. относно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст усилията приоритетно бяха насочени към:

- необхванатите 5-, 6- и 7- годишни деца и ученици, както и новоотпадналите 9-т, 10-т и 12-т годишни;

- след промените в нормативните актове по общини се актуализира статусът на

необхванатите 4-ри годишни деца, които не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст:

- интензивно взаимодействие от страна на РУО и отговорните институции по Механизма с образователните институции в условията на епидемична обстановка относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици;

- за застрашените от отпадане и/или повторно отпадане се провеждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали.

Актуални успешни практики с цел преодоляване на риска от отпадане:

- насърчаване на родители без образование за обучение в самостоятелна форма, което мотивира и техните деца да посещават училище;

- включване на децата/учениците в групи за занимания по интереси, в т.ч. по проекти;

- осигуряване на електронни устройства за нуждите на електронното обучение от разстояние;

- закупуване на дрехи, обувки и тетрадки и осигуряване на безплатна храна от детската градина/училището;

- осигуряване на средства за извършване на медицински изследвания на децата, за да бъдат записани в детската градина.

В изпълнение на дейностите по Механизма фокусът на работа приоритетно да бъде насочен към:

- предстоящите дейности за кандидатстване, класиране и приемане по държавен план-прием в осми клас на ученици в риск от отпадане;

- прилагане на мерки и действия за интервенция с цел преодоляване на проблемното поведение, като се отправят предложения до кмета на съответната община за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО.

Характерен проблем при включването на учениците, предимно от уязвимите етнически общности, в училищното образование е склонността им да отсъстват от редовните учебни часове без уважителни причини. РУО – Търговище има за цел да идентифицира факторите и причините за този негативен процес, като планира контролна дейност, чрез която се анализират данните и съотносимостта им към предприетите мерки. Контролът е и във връзка с проследяване и повишаване на резултатите на учениците.

Водещ регионален приоритет да бъде координацията и взаимодействието между отделните институции по Механизма с цел обсъждането на задълженията както за физическо участие, така и с осигуряване на специализирани превозни средства, консултиране, навременна информация за членовете на екипите за обхват и пр.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

2.7. Други институции в общината

Обществени съвети по социално подпомагане

Тези съвети са консултативни органи към общините за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация с държавни органи и доставчици на социални услуги за постигане целите на социалната политика.

Местните власти разработват и изпълняват мерки, подпомагащи социалното включване, като развиват социални услуги в ЦНСТДБУ, ЦНСТДМУ, ЦОП и ЦСРИ, както и програми за повишаване на родителския капацитет и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и ЦОП.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – гр. Попово

Капацитетът е 24 потребители като 19 от тях са деца без увреждания на възраст от 6 до 18 - годишна възраст.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания – гр. Попово

Капацитет е 14 потребители запълнен с 10 деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 25 годишна възраст.

В ЦНСТДБУ и ЦНСТДМУ се реализират дейности за осъществяването на социалната услуга, които се извършват успоредно и паралелно във времето на престоя на децата свързани с: Осигуряване на основните жизнени потребности – потребностите от храна, облекло, самостоятелно легло, чистота, сигурност, безопасност, закрила, потребност от структура, отсъствие на страх, предоставяне на лично пространство в стаята, място за съхраняване на личните вещи, ползване на общи помещения и на място за игра; Грижи за здравето; Психологична подкрепа и психологично консултиране съобразно индивидуалните потребности на всяко дете, насочено предимно към потребностите от любов, привързаност, идентификация и чувство за принадлежност; Осигуряване на условия и подкрепа за придобиване на жизнени умения за самостоятелен и независим живот; Организиране на занимания през свободното време, подкрепа и насърчаване децата да участват в подходящи за тях дейности; Работа с родители и семейства; Работа с общността, други институции и организации;

Център за обществена подкрепа – гр. Попово

Работи с 28 потребители и осигурява: Психологическа подкрепа; Повишаване на родителския капацитет и услуги, подпомагащи работата по реинтеграция на децата, както и оказване на подкрепа на родителите и децата в периода на реинтеграция; Провеждане на групова работа; Социално - педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства; Провеждане на мероприятия с децата от ЦНСТДБУ гр. Попово, с потребители на ЦОП;

Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово

Капацитетът на ЦСРИ – гр. Попово е 55 човека като 13 от потребителите са деца и ученици.

Центърът за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово работи с деца, при които

е налице нуждата от извършване на следните дейности: Двигателна рехабилитация; Психологична рехабилитация; Трудотерапия; Социална рехабилитация и интеграция; Работа с роднини.

Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни са създадени към всяка община в област Търговище

Местните комисии съвместно с детските педагогически стаи и органите на образованието и при широкото съдействие на обществеността изпълняват превантивната дейност на територията на общината относно малолетните и непълнолетните.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода 2024 г. - 2026 г. на Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Попово са свързани с утвърждаването на философията и организацията на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование*, поставя следните проблеми и предизвикателства:

- подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик чрез създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността;
- разширяване на иновациите в училищното образование с цел ефективно формиране на ключови компетентности у учениците и развитие на даровитите деца и ученици;
- намаляване на дела на напусналите и/или системно непосещаващите образователната система;
- обезпечаване на системата с квалифицирани педагогически специалисти в сферата на приобщаващото образование;
- превенция на агресията и училищния тормоз;
- реализиране на приобщаващото образование с активното включване на родителската общност.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ОСИГУРЯВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И ПЪЛНОЦЕННА ЛИЧНОСТНА ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за подготовка на учениците да използват наученото в ежедневието на личния, гражданския и професионалния живот.

Оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в

образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според оперативните цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, които ще планират и изпълняват конкретни дейности според своите компетентности.

Мерките не са в изчерпателен списък и могат да бъдат допълвани в общинските стратегии съобразно конкретните общински особености и потребности.

По оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за ученето и създаването на възможности за по-пълноценно развитие и усъвършенстване на децата и учениците.

Мярка 1 - Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Провеждане на скрининг за оценяване на развитието на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, посещаващи детските градини.
- Провеждане на оценяване на децата на 5 и 6-годишна възраст и установяване на готовността им за училище.
- Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има съмнения, че се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Мярка 2 - Провеждане на обща подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Провеждане на допълнителни обучения и консултации.
- Осигуряване на пълноценни условия за провеждане на занимания по интереси.
- Организиране на логопедична работа във всички училищата и в детските градини.
- Организиране на „учене чрез правене“ и чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.
- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма.

Мярка 3 - Организиране на допълнителна подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Създаване в училищата и в детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) на всяко конкретно дете и ученик, за което е потвърдено предоставянето на допълнителна подкрепа.
- Разработване на план за подкрепа.
- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП при необходимост.
- Използване на разнообразни образователни стратегии, мултисензорни методики и иновативни техники за обучение и възпитание на нуждаещите се от ДП деца и ученици.

- Осигуряване на необходимите терапии и рехабилитации на децата и учениците със СОП.
- Осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 - Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз.

- Провеждане на превантивни кампании и мероприятия срещу агресията и тормоза, както и за утвърждаване на принципите на честната игра и недопускането на насилие.
- Провеждане на консултации за справяне с гневните изблици и напрежението, както и за решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации.
- Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността.
- Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти.
- Въвеждане на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

Мярка 5 - Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици.

- Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни и културни събития, на които да се даде възможност на повече деца и ученици за публична изява.
- Подкрепа на таланти деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби.
- Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 6 - Реализиране на дейности за професионално ориентиране и консултиране и връзка с пазара на труда.

- Организиране на „Панорама на средното образование“ съвместно с Център за кариерно ориентиране по общини или на областно ниво.
- Организиране на инициативи за кариерното ориентиране по общини.
- Провеждане в училищата на мероприятия съвместно с представители на бизнеса и родителската общност за популяризиране на професионалното образование.
- Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет - на училищно, общинско и областно ниво.
- Осигуряване на условия за превръщане на ученето през целия живот в реалност.
- Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители.

Мярка 7 - Реализиране на образователен процес за устойчиво развитие.

- Формиране и развитие на отношения и нагласи за здравословен и природосъобразен начин на живот.
- Създаване на „Зелена“ образователна среда.

По оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Мярка 1 - Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Осигуряване на необходимите специалисти за развитие на дарбите и интересите на децата и учениците.

- Осигуряване на психолози и логопеди във всички училища и детски градини.

- Осигуряване /при нужда/ на други специалисти за провеждане на терапевтични програми и методики- рехабилитатори на слуха и говора, рехабилитатори на деца с нарушено зрение, ерготерапевти, кинезитерапевти и други.

Мярка 2 - Повишаване квалификацията и уменията на педагогическите специалисти за идентифициране на потребностите от предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Проучване на потребностите за теми и обучения за квалификация на педагогически специалисти, работещи за подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.

- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за педагогически специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.

- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“.

- Провеждане на обучения на педагогически специалисти от детските градини и училищата за използване на съвременни методики и средства за допълваща и алтернативна комуникация.

Мярка 3 - Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие и на координаторите в училищата и детските градини.

- Предоставяне на рамки и матрици на документи.

- Провеждане на супервизия, методическа подкрепа и обучения от специалисти от РЦПППО и ЦПЛР-ОДК.

- Провеждане на обучения на специалисти участващи в ЕПЛР в детските градини и училищата в областта за въвеждане на карта за функционална оценка на специалните образователни потребности базирана на ICF-CY.

- Провеждане на практикуми, обмяна на опит и различни инициативи за споделяне на успешни практики при обучение на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 Приоритетно търсене на финансиране по проекти и национални програми за сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

По оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите.

Мярка 1 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между деца и ученици,

педагогически специалисти и родители.

Мярка 2 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между детски градини, училища, местните администрации, отделите за закрила на детето, РУО и др.

Мярка 3 - Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности.

Мярка 4 - Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби.

Мярка 5 - Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

Мярка 6 - Дейности, насочени към местната общественост за:

- преодоляване на предразсъдъците;
- за повишаване на информираността и съпричастността към децата и учениците със специални образователни потребности;

По оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Мярка 1 - Създаване на STEM интегрирана учебна среда за обучение.

- Осигуряване на подходящи устройства и интернет за всички деца и ученици.
- Оптимизиране използването на образователен софтуер, мултимедийни учебни материали и ресурси, електронни учебници, уеб приложения за обучение, образователни сайтове, дидактически упражнения и игри.

- Предоставяне на допълнителни обучителни материали на деца и ученици със СОП.

Мярка 2 – Кадрова обезпеченост за обучение в дигитална среда.

- Участие на педагогическите специалисти в краткосрочни обучения за усъвършенстване на уменията им за преподаване и провеждане на обучение в електронна среда.

- Провеждане на мотивационни и надграждащи обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики чрез използване на STEM приложения.

Мярка 3 - Развитие на ефективно сътрудничество с родители на деца и ученици със СОП в условията STEM интегрирана учебна среда.

По оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

Мярка 1 - Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

- Изграждане на съоръжения за достъпност в училищата и детските градини - рампи, асансьори, адаптирани санитарни възли, детски площадки и съоръжения за игра и др.
- Осигуряване на специализиран транспорт за нуждаещите се деца и ученици.
- Адаптиране на тротоарите за придвижване на хора с колички.

Мярка 2 - Подобряване на достъпната физическа среда. Достъпната физическа среда съчетава универсалния със специализирания дизайн и основните ѝ характеристики са логичност, видимост и подходящо осветление.

Достъпът на физическата среда е:

1. Визуален - контраст и цветове, осветление и визуална маркировка.
2. Тактилен - водещи парапети, предпазни решетки, тактилни символи.
3. Вертикален - преодоляване на стълби, рампи, специални асансьори;.
4. Хоризонтален - включва изисквания към врати, фойета, коридори, водещи линии, санитарни помещения и др.

Мярка 3 - Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции.

- Създаване и оборудване на подходящи учебни кабинети във всяко училище и детска градина.
- Създаване и оборудване на подходящи помещения за специализирана, терапевтична подкрепа.
- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност.
- Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.
- Създаване и оборудване на зали и кабинети за развиване на дарби и интереси.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

- 6.1. Брой деца и ученици, на които е осигурена обща подкрепа за личностно развитие.
- 6.2. Брой деца и ученици, на които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.3. Брой родители, които са съпричастни с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.
- 6.4. Брой детски градини и училища, организиращи качествена подкрепа за личностно развитие.
- 6.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.6. Брой институции със значително подобрене на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет.
- 6.7. Брой детски градини и училища, в които работят логопеди и психолози.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата областна стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:

- Национална стратегия за детето (2019-2030);
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в

Република България (2021 - 2030).

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и за приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни в съответствие с компетенциите им и с планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за същия период, която се приема от Общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия ежегодно Общинският съвет по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието приема Годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ПОПОВО
2024 – 2026 г.**

МАЙ 2024 г.

**ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ №89 ПО ПРОТОКОЛ №8/30.05.2024 г. НА ОБЩИНСКИ
СЪВЕТ - ПОПОВО**

СЪДЪРЖАНИЕ:

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)	3
1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1. Нормативни основания	4
1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на нормативната уредба	4
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ	6
2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024г.	6
2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие	7
2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП	9
2.4. Работа с деца с изявени дарби	11
2.5. Кариерното ориентиране на учениците	14
2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната Система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст	15
2.7. Други институции в общината	17
3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	18
4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ	18
5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	19
6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА	23
7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ	23
8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА	24

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
НЧ	Народно читалище
ОУ	Основно училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ПО	Приобщаващо образование
ПГ	Професионална гимназия
ПМС	Постановление на министерски съвет
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦПЛР-ОДК	Център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс
ЦНСТДБУ	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ОРЕС	Обучение от разстояние в електронна среда
ДП	Допълнителна подкрепа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В Закона за предучилищното и училищно образование се регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование. Определено е да бъдат осигурени условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, която да се осъществява от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена). Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

1.1. Нормативни основания

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Търговище е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (*ЗПУО*) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМСН№232 от 20.10.2017 г.)

В основата на Областната стратегия стои Анализът на община Попово за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от *ЗПУО*, приет от Общинския съвет с Решение № 33, Протокол №4/24.01.2024 г.

Въз основа на утвърдената областната стратегия съгласувана с Решение №1 от Протокол №37/02.04.2024 г. на Областен съвет за развитие **Областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците на област Търговище 2024-2026 г.** се приема Общинската стратегия за личностно развитие на децата и учениците в Община Попово 2024 – 2026 г.

1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование

Законът за предучилищното и училищното образование (*ЗПУО*) определя образованието като национален приоритет и чрез него се гарантира прилагането на основополагащи принципи като:

- ориентираност към интереса, към мотивацията и към възможностите на детето и на ученика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики;
- хуманизъм и толерантност.

Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващото образование определят два вида подкрепа за личностно развитие - обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания след извършване на оценка на потребностите.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти. 2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО. 3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини). 4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. 5. Консултации по учебни предмети. 6. Кариерно ориентиране на учениците. 7. Занимания по интереси. 8. Библиотечно-информационно обслужване. 9. Грижа за здравето. 10. Осигуряване на общезитие. 11. Поощряване с морални и материални награди. 12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. 13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения. 14. Логопедична работа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Работа с дете и ученик по конкретен случай. 2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания. 3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти. 4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания. 5. Ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно Наредбата за приобщаващо образование допълнителната подкрепа е: <ul style="list-style-type: none"> ✓ краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение). ✓ дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Приобщаващото образование дава възможност за личностно развитие на всички деца и ученици, като им се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда.

Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на децата и учениците. (чл. 176, ал. 1, ал. 2 от ЗПУО и чл. 4, ал.

1 и ал. 2 от НПрО)

Важен принос за изпълнението на стратегията ще има стартираният през 2024 г. Проект **BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“**, който се реализира по Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Проектът е с продължителност 60 месеца, не по-късно от 31.12.2027 година.

Дейност 1. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, вкл. нови в системата учители за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и обучения на непедagogическия персонал, вкл. образователни медиатори и социални работници за подпомагане на обучението, в съответствие с одобрени програми за професионалното и кариерното им развитие

Дейност 2. Интензивна работа с родители на ниво училище за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното им участие в образователния процес

Дейност 3. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби за трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 4. Допълнителни обучения за обща подкрепа за достъп и трайно приобщаване в училищното образование

Дейност 5. Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).

Съгласно чл. 188 от ЗПУО и чл. 70 от НПрО допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2023/2024 г.

Към момента на изготвяне на стратегията в община Попово съществуват следните образователни институции:

- **9 основни училища** - ОУ „Н. Й. Вапцаров“, град Попово, ОУ „Любен Каравелов“, град Попово, ОУ „Св. Климент Охридски“, град Попово, ОУ „Отец Паисий“, с.

Водица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Зараево, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Христо Ботев“, с. Садина, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен и ОУ „Васил Левски“, с. Славяново;

- **1 Профилирана гимназия** - ПГ „Христо Ботев“, град Попово;
- **2 Професионални гимназии** – ПГТЛП гр. Попово и ПГСС „Никола Пушкиров, гр. Попово;
- **4 детски градини:** ДГ „Лястовичка“, град Попово, ДГ „Слънце“, град Попово, ДГ „Здравец“, град Попово и ДГ „Зарайск“, с. Зараево с изнесени групи в с. Водица, с. Глогинка, с. Ломци, с. Ковачевец, с. Светлен, с. Славяново.

2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището и се осигурява от постъпването на детето в детската градина или в училището съобразно индивидуалните му потребности.

С направените промени на нормативните актове, отнасящи се до приобщаващото образование, се откриха възможности от образователните институции за:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;
- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с интересите и заложбите им.

Акцентираща се върху провеждането на *занимания по интереси*, посредством които се подкрепя развитието на ключови компетентности, патриотично, гражданско, здравно, екологично и интеркултурно възпитание. Насърчават се иновациите и креативното мислене на децата и учениците.

Заниманията по интереси се организират приоритетно в тематичните направления: "Дигитална креативност", "Природни науки", "Математика", "Технологии", "Изкуства и култура", "Гражданско образование", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и "Спорт".

Приоритети на предстоящия стратегически период са превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение, обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

След направените промени в нормативните актове във фокуса на внимание ще бъде нова категория деца, а именно необхванатите четиригодишни, които никога не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина, като по общини предстои

перманентно да се актуализира статусът им. Община Попово въведе задължителната подготовка за четиригодишните деца от 31.12.2020 г.

Допълнителното обучение по учебни предмети може да бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини, за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.

През следващия период, при поява на епидемична или друга кризисна обстановка, обучението ще се осъществява от разстояние в електронна среда (ОРЕС) при интензивно взаимодействие между образователните институции. За застрашените от отпадане и/или изоставящите в усвояването на учебното съдържание се предвиждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали, в това число и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства.

Потенциална възможност за разширяване обхвата на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е включването на образователните институции в разработването и участието в проекти.

Заниманията по интереси се осъществяват в организационно-педагогически форми (клубове/школи). Децата и учениците, посещаващи клубовете/школите са разпределени в групи по възраст и равнище на подготвеност.

Извънучилищните дейности се осъществяват в НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата, читалищата в общината и спортните клубове и осмислят свободното време на децата, учениците и младежите в направленията:

- Масов спорт;
- Изкуство.

Основни приоритети в работата са:

- свободен избор и достъп на вида, формата и начина на реализация на децата и учениците;
- удовлетворяване интересите и потребностите на децата в свободното им време;
- стимулиране творческата изява на децата чрез организиране на конкурси, състезания, изложби, концерти, спектакли, експедиции, игри и др.; такива дейности, където детето отива, водено от вътрешно убеждение и интереси;
- създаване на условия за участия в общински, областни, национални и международни конкурси, състезания, олимпиади, фестивали.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. В тези институции се обучават и подготвят повече от 500 деца в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца. Това са: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“ със 183 деца, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци. В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор,

акордеон, китара и поп и джаз пеене - 32 деца, Вокално студио „Модерато“- 9 участници, Клуб на твореца - 35 участници, кръжок „Изобразително изкуство“- 9 деца, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“- 130 деца.

Висококвалифицирани преподаватели помагат на всяко дете да развие своите дарби и заложби, както и да им дадат шанс да ги споделят със света. По трудния път на всяка личност да намери своето място в обществения живот, те работят за насърчаване талантите и съдейства за възпитанието им в дух на спортменство, хуманизъм, общочовешки добродетели. Стимулират интереса към спорта, като алтернатива на агресията и зависимостите.

На територията на Община Попово функционират 32 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в самодейното танцово и музикално изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки.

Занимания по интереси се осъществяват в детски градини и училища на територията на цялата област по национални и европейски програми - „Заедно в изкуствата и спорта“, „Успех за теб“, „България - образователни маршрути“, „Хубаво е в детската градина“ и др., като са сформирани групи в различни направления, с цел развиване на интересите и способностите на подрастващите.

Предизвикателства:

- Подобряване на материалните бази съобразно съвременните изисквания и осигуряване на условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес.

- Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места.

- Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти за работа по програма „Заедно в изкуствата и спорта“, с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления;

- Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца.

2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности СОП

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в общообразователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Учениците със специални образователни потребности, които се обучават в Община

Попово са 211 деца и ученици със СОП /155 в училища и 56 в детски градини/;

Обхват на децата и учениците по видове СОП:

Нарушено зрение	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множество увреждания	Специфични обучителни трудности	Езиково-говорни нарушения	Нарушения на социалната адаптация
3	4	32	3	88	65	16

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище е специализирано обслужващо звено, на което е възложено да осъществява дейностите по:

- организационно и/или методическо подпомагане;
- дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти;
- дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Материално-техническата база на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище включва три бази /в град Търговище, в град Попово и в град Омуртаг/, в които са обособени: зали за групова терапия /сензорна терапия, двигателна терапия, игротерапия, музикотерапия/; зали за ерготерапия /кинезитерапия, мултисензорна терапия, двигателна активност/; зали за самоподготовка и провеждане на обучения /смарт дъски и компютърен кът, кът за отдих и занимания по интереси/; монтесори кабинети; кабинети на логопеда и рехабилитатора на слуха и говора; кабинети за психологическа, невро- и биофийдбек терапия; кабинети за готварство и домакински умения. Всички зали и кабинети са модерно оборудвани и в тях се провеждат занятия от висококвалифицирани специалисти.

Предоставяната допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП, която провеждат специалистите от РЦПППО - област Търговище, включва:

- Осигуряване на методическа подкрепа за подобряване на инфраструктурата и изграждане на физическа приобщаваща среда в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на ранна диагностика и обхващане на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на обучения и семинари на педагогически и непдагогически специалисти;
- Методическо подпомагане на учители от училища и ДГ;

- Провеждане на информационни кампании за разясняване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността чрез предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Дейности по ефективна комуникация с родители на деца и ученици със СОП и тяхното участие в информационни кампании, семинари, тренинги, дни на отворени врати, обучения на родители;
- Привличане на семействата за активно участие в процеса на обучението. Формиране на родителски групи на деца със сходни проблеми и утвърждаване на ментори;
- Формиране на мобилни групи от специалисти за ерготерапия по домовете и подготвяне на родителите за котерапевти на децата си;
- Провеждане на терапевтични занимания на децата и учениците със СОП;
- Осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти за допълнителна подкрепа в училища и ДГ, които не могат да си осигурят такава;
- Участия на деца и ученици със СОП в тържества, празници, спортни и туристически мероприятия;
- Консултиране относно възможностите за професионално образование и реализация;
- Разработване и осигуряване на учебни помагала и пособия за деца и ученици със СОП;
- Конференции за популяризиране на работещи модели за предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Организиране на кръгли маси за споделяне на добри практики.

В голяма част от училищата и детските градини със значителен брой деца и ученици със специални образователни потребности (ДУСОП) на ресурсно подпомагане са обособени и оборудвани ресурсни кабинети, осигурени са кабинети за работа на логопед и психолог. Общообразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Център за специална образователна подкрепа - град Търговище е обслужващо звено за обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности от подготвителна група до дванадесети клас.

Центърът осъществява диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици. Осигурява педагогическа и психологическа подкрепа и прилага програми за подкрепа и обучение на семействата на децата и учениците. В Центъра работят специални педагози, логопеди, психолог, специални педагози, психолог, арттерапевти и медицински специалист.

Центърът за специална образователна подкрепа - град Търговище разполага с богата материална база. Оборудвани са сензорна зала, зала за социални дейности, игротека (библиотека на играчките), логопедичен кабинет и кабинет на психолог, медицински кабинет, съвременни класни стаи, ученическо общежитие, открита и закрыта спортна база с детска площадка и просторна столова.

Учениците се обучават по индивидуални учебни програми по всички предмети и получават подготовка, съобразена с техните обучителни особености, възможности и

потребности.

Придобиват знания и умения за социална адаптация и професионална реализация. В процеса на обучение и възпитание водещи са формирането на положителни нагласи за възприемане на света, навици за самостоятелност, увереност и формиране на социални умения.

В този център се обучават 12 ученици от нашата община.

Шест училища в община Попово сами осъществяват допълнителната подкрепа. ОУ „Св. Климент Охридски“, гр. Попово, ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Попово, ОУ „Христо Ботев“, с. Ломци, ОУ „Антон Страшимиров“, с. Светлен, ПГСС „Н. Пушкиров“, гр. Попово и ПГТЛП гр. Попово. В тях са назначени специалисти и са оборудвани кабинети за осъществяване специфичните учебни дейности.

В другите училища и детски градини допълнителната подкрепа се осъществява от специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище, филиалът в Попово. Общобразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Обезпеченост на образователната система със специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

Област Търговище, поради географското си положение (между Шуменския и Великотърновския университет), разполага с достатъчно дипломирани специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

2.4. Работа с деца с изяви дарби

Образователните и културни институции на територията на община Попово откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие, чрез реализиране на различни форми и програми за обучение. Работата с деца и ученици с изяви дарби се осъществява в училища, детски градини, читалища, школи, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др.

Наред със заниманията по интереси, на децата и учениците с изяви дарби се предоставя възможност за изява в конкурси, състезания и публични събития, организирани от местни образователни, спортни и културни институции.

В община Попово работата с талантливите и даровити деца в областите наука, изкуство и спорт се осъществява в училища, спортни клубове, НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1882“, Дом на културата и читалищата в общината. В изброените институции се обучават повече от 500 деца, като дейностите са разнообразни и се актуализират всяка година, съгласно интересите на подрастващите.

Клубове и школи в община Попово: Спортен клуб по тенис на маса, Спортни клубове по футбол, Спортни клубове по волейбол, Школа по изобразително изкуство „Арт Попово“, Танцова формация „Чар“, Студио за класически и съвременни танци.

В НЧ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Попово функционират: Музикална школа с преподаване на пиано, синтезатор, акордеон, китара, поп и джаз пеене, Вокално студио

„Модерато“, Клуб на твореца, „Изобразително изкуство“, Представителен детско-юношески ансамбъл „Северняче“.

На територията на община Попово функционират 32 читалища, които също предоставят възможност на младите хора да развиват своите интереси, способности и талант. Над петстотин деца от общината са класирани в международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади.

С цел насърчаване на творческите заложби и потребности на подрастващите, Община Попово прилага мерки за специална закрила на деца с изяви дарби. Те се осъществяват съгласно Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби. Наредбата има за цел да подпомага ученици от VIII до XII клас, класирани до навършване на 18-годишна възраст на национален или международен конкурс, олимпиада или състезание:

- индивидуално на първо, второ или трето място на национален или на международен конкурс, олимпиада или състезание в областта на изкуствата и науката и отговаря на изискванията за съответна възраст и категория;

- в индивидуален спорт на първо, второ или трето място на олимпийски игри, световно първенство, европейско първенство, балканско първенство или индивидуално на първо място на финали на държавно индивидуално първенство или ученически игри;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове на олимпийски игри, световно, европейско или балканско първенство;

- спечелил индивидуална награда в колективните спортове от отбор, класиран на първо, второ или трето място на финали на държавно първенство или на финали на ученически игри,

живущи на територията на Община Попово.

Областите за кандидатстване са:

1. образование, наука и техника;
2. изкуство и култура;
3. спорт.

През 2023 г. по Наредбата са отпуснати 2 стипендии на обща стойност 3 240 лв.

Предизвикателства:

- Обезпеченост на образователната система със специалисти за оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца с изяви дарби;

- Обновяване на материалната база в институциите, работещи с деца с изяви дарби и осигуряване на съвременни условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес;

- Осигуряване на повече закрити пространства за занимания по спорт и сценични изкуства;

- Разширяване на възможностите за обучение на деца и ученици с изяви интереси в областта на инструменталното изкуство, театралното изкуство, литература, наука, технологии, спортовете волейбол, шахмат, бадминтон и др.

- Осигуряване на целенасочена продължаваща квалификация на специалистите,

работещи с деца с изявени дарби;

- Пълноценно сътрудничество между институциите, работещи с деца и ученици с изявени дарби, за постигане на пълен обхват и оказване подкрепа за личностното им развитие;

- Поощряване на участниците от колективните извънкласни форми, с морални и материални награди за постигнати високи резултати, наравно с индивидуалните такива.

2.5. Кариерното ориентиране на учениците

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация.

Обща и допълнителна подкрепа при преминаване в следваща степен на образование и избор на професия, и дейности по кариерно ориентиране в област Търговище, се осъществяват от ЦПЛР – ОДК Търговище. В институцията работят двама кариерни консултанти, с ученици от I до XII клас от всички видове училища, които предоставят актуална информация за:

- видовете подготовка в системата на средното и висшето образование;
- характеристиките на професиите, профилите и специалностите;
- потребностите и изискванията на пазара на труда.

Чрез дейностите по кариерно ориентиране учениците получават разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването им, изграждат представа за собствените си силни страни, интереси и предпочитания. Придобиват умения за формулиране на адекватни и устойчиви кариерни цели, за планиране и управление на личностното си израстване и реализация на пазара на труда. Формират ценности, лични приоритети и визия за развитие. Създават кариерен план за лично и професионално бъдеще, с определяне на краткосрочни и дългосрочни цели.

Кариерните консултанти към ЦПЛР - ОДК Търговище подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители и учителите, като предоставят информация, прилагат иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране. Формите, подбираните теми и ресурси са разработени от експерти на МОН в съответствие с Програмата за кариерно ориентиране на учениците в училищното образование.

В периода 2021-2023 г. са проведени индивидуални и групови дейности по кариерно ориентиране – анкети, обучения, тренинги, дискуссионни срещи и консултации за избор на образование и професия с общо 5800 ученици от всички степени на училищното образование в област Търговище.

- Брой училища, включени в дейности по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 35 училища от област Търговище;
- Брой ученици, преминали обучение по кариерно ориентиране и консултиране през периода 2021-2023 г. – 3237 ученици от област Търговище;

- Брой ученици от VII, X, XI и XII клас в област Търговище, включени в анкетни проучвания през периода 2021-2023 г. за проучване професионалните нагласи на учениците – 1754.

- Брой ученици от седмите класове в община Търговище, участвали в информационната кампания „Дни на средното образование“ през периода 2021-2023 г. – 809.

Кампанията предоставя възможност на учениците, завършващи седми клас, да получат подробна информация за приема през учебната 2023/2024г. на средните училища в община Търговище. Представени са всички професионални, профилирани и обединени училища на територията на общината.

Бъдещи цели:

- Изпълнение на дейности по кариерно ориентиране по проект BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“ на МОН, който се реализира по програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Дейност 5 „Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование“;

- Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното ориентиране на учениците;

- Разширяване на дейностите и организиране на форуми и обучения за преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

- Включване на дейности по кариерно ориентиране в лятната ваканционна програма на ЦПЛР - ОДК Търговище, за придобиване на разширени познания за различни професии от ранна детска възраст;

- Организиране на кампании по кариерно ориентиране - Дни на средното образование, Дни на висшето образование и др.

- Активно участие в „Регионална панорама на професионалното образование“ и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Отпадането от училище е отписването на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. Този процес е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

В изпълнение на разпоредбите на ПМС №100/08.06.2018 г. относно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст усилията приоритетно бяха насочени към:

- необхванатите 5-, 6- и 7- годишни деца и ученици, както и новоотпадналите 9-т, 10-т и 12-т годишни;

- след промените в нормативните актове по общини се актуализира статусът на

необхванатите 4-ри годишни деца, които не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст:

- интензивно взаимодействие от страна на РУО и отговорните институции по Механизма с образователните институции в условията на епидемична обстановка относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици;

- за застрашените от отпадане и/или повторно отпадане се провеждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали.

Актуални успешни практики с цел преодоляване на риска от отпадане:

- насърчаване на родители без образование за обучение в самостоятелна форма, което мотивира и техните деца да посещават училище;

- включване на децата/учениците в групи за занимания по интереси, в т.ч. по проекти;

- осигуряване на електронни устройства за нуждите на електронното обучение от разстояние;

- закупуване на дрехи, обувки и тетрадки и осигуряване на безплатна храна от детската градина/училището;

- осигуряване на средства за извършване на медицински изследвания на децата, за да бъдат записани в детската градина.

В изпълнение на дейностите по Механизма фокусът на работа приоритетно да бъде насочен към:

- предстоящите дейности за кандидатстване, класиране и приемане по държавен план-прием в осми клас на ученици в риск от отпадане;

- прилагане на мерки и действия за интервенция с цел преодоляване на проблемното поведение, като се отправят предложения до кмета на съответната община за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО.

Характерен проблем при включването на учениците, предимно от уязвимите етнически общности, в училищното образование е склонността им да отсъстват от редовните учебни часове без уважителни причини. РУО – Търговище има за цел да идентифицира факторите и причините за този негативен процес, като планира контролна дейност, чрез която се анализират данните и съотносимостта им към предприетите мерки. Контролът е и във връзка с проследяване и повишаване на резултатите на учениците.

Водещ регионален приоритет да бъде координацията и взаимодействието между отделните институции по Механизма с цел обсъждането на задълженията както за физическо участие, така и с осигуряване на специализирани превозни средства, консултиране, навременна информация за членовете на екипите за обхват и пр.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

2.7. Други институции в общината

Обществени съвети по социално подпомагане

Тези съвети са консултативни органи към общините за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация с държавни органи и доставчици на социални услуги за постигане целите на социалната политика.

Местните власти разработват и изпълняват мерки, подпомагащи социалното включване, като развиват социални услуги в ЦНСТДБУ, ЦНСТДМУ, ЦОП и ЦСРИ, както и програми за повишаване на родителския капацитет и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и ЦОП.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – гр. Попово

Капацитетът е 24 потребители като 19 от тях са деца без увреждания на възраст от 6 до 18 - годишна възраст.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания – гр. Попово

Капацитет е 14 потребители запълнен с 10 деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 25 годишна възраст.

В ЦНСТДБУ и ЦНСТДМУ се реализират дейности за осъществяването на социалната услуга, които се извършват успоредно и паралелно във времето на престоя на децата свързани с: Осигуряване на основните жизнени потребности – потребностите от храна, облекло, самостоятелно легло, чистота, сигурност, безопасност, закрила, потребност от структура, отсъствие на страх, предоставяне на лично пространство в стаята, място за съхраняване на личните вещи, ползване на общи помещения и на място за игра; Грижи за здравето; Психологична подкрепа и психологично консултиране съобразно индивидуалните потребности на всяко дете, насочено предимно към потребностите от любов, привързаност, идентификация и чувство за принадлежност; Осигуряване на условия и подкрепа за придобиване на жизнени умения за самостоятелен и независим живот; Организиране на занимания през свободното време, подкрепа и насърчаване децата да участват в подходящи за тях дейности; Работа с родители и семейства; Работа с общността, други институции и организации;

Център за обществена подкрепа – гр. Попово

Работи с 28 потребители и осигурява: Психологическа подкрепа; Повишаване на родителския капацитет и услуги, подпомагащи работата по реинтеграция на децата, както и оказване на подкрепа на родителите и децата в периода на реинтеграция; Провеждане на групова работа; Социално - педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства; Провеждане на мероприятия с децата от ЦНСТДБУ гр. Попово, с потребители на ЦОП;

Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово

Капацитетът на ЦСРИ – гр. Попово е 55 човека като 13 от потребителите са деца и ученици.

Центърът за социална рехабилитация и интеграция – гр. Попово работи с деца, при които

е налице нуждата от извършване на следните дейности: Двигателна рехабилитация; Психологична рехабилитация; Трудотерапия; Социална рехабилитация и интеграция; Работа с роднини.

Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни са създадени към всяка община в област Търговище

Местните комисии съвместно с детските педагогически стаи и органите на образованието и при широкото съдействие на обществеността изпълняват превантивната дейност на територията на общината относно малолетните и непълнолетните.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода 2024 г. - 2026 г. на Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Попово са свързани с утвърждаването на философията и организацията на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование*, поставя следните проблеми и предизвикателства:

- подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик чрез създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността;
- разширяване на иновациите в училищното образование с цел ефективно формиране на ключови компетентности у учениците и развитие на даровитите деца и ученици;
- намаляване на дела на напусналите и/или системно непосещаващите образователната система;
- обезпечаване на системата с квалифицирани педагогически специалисти в сферата на приобщаващото образование;
- превенция на агресията и училищния тормоз;
- реализиране на приобщаващото образование с активното включване на родителската общност.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ОСИГУРЯВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И ПЪЛНОЦЕННА ЛИЧНОСТНА ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за подготовка на учениците да използват наученото в ежедневието на личния, гражданския и професионалния живот.

Оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в

образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според оперативните цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, които ще планират и изпълняват конкретни дейности според своите компетентности.

Мерките не са в изчерпателен списък и могат да бъдат допълвани в общинските стратегии съобразно конкретните общински особености и потребности.

По оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за ученето и създаването на възможности за по-пълноценно развитие и усъвършенстване на децата и учениците.

Мярка 1 - Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Провеждане на скрининг за оценяване на развитието на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, посещаващи детските градини.
- Провеждане на оценяване на децата на 5 и 6-годишна възраст и установяване на готовността им за училище.
- Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има съмнения, че се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Мярка 2 - Провеждане на обща подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Провеждане на допълнителни обучения и консултации.
- Осигуряване на пълноценни условия за провеждане на занимания по интереси.
- Организиране на логопедична работа във всички училищата и в детските градини.
- Организиране на „учене чрез правене“ и чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.
- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма.

Мярка 3 - Организиране на допълнителна подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Създаване в училищата и в детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) на всяко конкретно дете и ученик, за което е потвърдено предоставянето на допълнителна подкрепа.
- Разработване на план за подкрепа.
- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП при необходимост.
- Използване на разнообразни образователни стратегии, мултисензорни методики и иновативни техники за обучение и възпитание на нуждаещите се от ДП деца и ученици.

- Осигуряване на необходимите терапии и рехабилитации на децата и учениците със СОП.
- Осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 - Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз.

- Провеждане на превантивни кампании и мероприятия срещу агресията и тормоза, както и за утвърждаване на принципите на честната игра и недопускането на насилие.
- Провеждане на консултации за справяне с гневните изблици и напрежението, както и за решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации.
- Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността.
- Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти.
- Въвеждане на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

Мярка 5 - Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици.

- Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни и културни събития, на които да се даде възможност на повече деца и ученици за публична изява.
- Подкрепа на талантливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби.
- Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 6 - Реализиране на дейности за професионално ориентиране и консултиране и връзка с пазара на труда.

- Организиране на „Панорама на средното образование“ съвместно с Център за кариерно ориентиране по общини или на областно ниво.
- Организиране на инициативи за кариерното ориентиране по общини.
- Провеждане в училищата на мероприятия съвместно с представители на бизнеса и родителската общност за популяризиране на професионалното образование.
- Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет - на училищно, общинско и областно ниво.
- Осигуряване на условия за превръщане на ученето през целия живот в реалност.
- Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители.

Мярка 7 - Реализиране на образователен процес за устойчиво развитие.

- Формиране и развитие на отношения и нагласи за здравословен и природосъобразен начин на живот.
- Създаване на „Зелена“ образователна среда.

По оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Мярка 1 - Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Осигуряване на необходимите специалисти за развитие на дарбите и интересите на децата и учениците.

- Осигуряване на психолози и логопеди във всички училища и детски градини.

- Осигуряване /при нужда/ на други специалисти за провеждане на терапевтични програми и методики- рехабилитатори на слуха и говора, рехабилитатори на деца с нарушено зрение, ерготерапевти, кинезитерапевти и други.

Мярка 2 - Повишаване квалификацията и уменията на педагогическите специалисти за идентифициране на потребностите от предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Проучване на потребностите за теми и обучения за квалификация на педагогически специалисти, работещи за подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.

- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за педагогически специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.

- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“.

- Провеждане на обучения на педагогически специалисти от детските градини и училищата за използване на съвременни методики и средства за допълваща и алтернативна комуникация.

Мярка 3 - Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие и на координаторите в училищата и детските градини.

- Предоставяне на рамки и матрици на документи.

- Провеждане на супервизия, методическа подкрепа и обучения от специалисти от РЦПППО и ЦПЛР-ОДК.

- Провеждане на обучения на специалисти участващи в ЕПЛР в детските градини и училищата в областта за въвеждане на карта за функционална оценка на специалните образователни потребности базирана на ICF-CY.

- Провеждане на практикуми, обмяна на опит и различни инициативи за споделяне на успешни практики при обучение на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 Приоритетно търсене на финансиране по проекти и национални програми за сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

По оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите.

Мярка 1 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между деца и ученици,

педагогически специалисти и родители.

Мярка 2 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между детски градини, училища, местните администрации, отделите за закрила на детето, РУО и др.

Мярка 3 - Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности.

Мярка 4 - Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби.

Мярка 5 - Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

Мярка 6 - Дейности, насочени към местната общественост за:

- преодоляване на предразсъдъците;
- за повишаване на информираността и съпричастността към децата и учениците със специални образователни потребности;

По оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда.

Мярка 1 - Създаване на STEM интегрирана учебна среда за обучение.

- Осигуряване на подходящи устройства и интернет за всички деца и ученици.
- Оптимизиране използването на образователен софтуер, мултимедийни учебни материали и ресурси, електронни учебници, уеб приложения за обучение, образователни сайтове, дидактически упражнения и игри.

- Предоставяне на допълнителни обучителни материали на деца и ученици със СОП.

Мярка 2 – Кадрова обезпеченост за обучение в дигитална среда.

- Участие на педагогическите специалисти в краткосрочни обучения за усъвършенстване на уменията им за преподаване и провеждане на обучение в електронна среда.

- Провеждане на мотивационни и надграждащи обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики чрез използване на STEM приложения.

Мярка 3 - Развитие на ефективно сътрудничество с родители на деца и ученици със СОП в условията STEM интегрирана учебна среда.

По оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

Мярка 1 - Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

- Изграждане на съоръжения за достъпност в училищата и детските градини - рампи, асансьори, адаптирани санитарни възли, детски площадки и съоръжения за игра и др.
- Осигуряване на специализиран транспорт за нуждаещите се деца и ученици.
- Адаптиране на тротоарите за придвижване на хора с колички.

Мярка 2 - Подобряване на достъпната физическа среда. Достъпната физическа среда съчетава универсалния със специализирания дизайн и основните ѝ характеристики са логичност, видимост и подходящо осветление.

Достъпът на физическата среда е:

1. Визуален - контраст и цветове, осветление и визуална маркировка.
2. Тактилен - водещи парапети, предпазни решетки, тактилни символи.
3. Вертикален - преодоляване на стълби, рампи, специални асансьори;.
4. Хоризонтален - включва изисквания към врати, фойета, коридори, водещи линии, санитарни помещения и др.

Мярка 3 - Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции.

- Създаване и оборудване на подходящи учебни кабинети във всяко училище и детска градина.
- Създаване и оборудване на подходящи помещения за специализирана, терапевтична подкрепа.
- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност.
- Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.
- Създаване и оборудване на зали и кабинети за развиване на дарби и интереси.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

- 6.1. Брой деца и ученици, на които е осигурена обща подкрепа за личностно развитие.
- 6.2. Брой деца и ученици, на които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.3. Брой родители, които са съпричастни с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.
- 6.4. Брой детски градини и училища, организиращи качествена подкрепа за личностно развитие.
- 6.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- 6.6. Брой институции със значително подобрение на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет.
- 6.7. Брой детски градини и училища, в които работят логопеди и психолози.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата областна стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:

- Национална стратегия за детето (2019-2030);
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в

Република България (2021 - 2030).

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и за приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни в съответствие с компетенциите им и с планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за същия период, която се приема от Общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия ежегодно Общинският съвет по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието приема Годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.